

M. P. LI X A Ç Ö V

7686  
L Ы Д Д Э Т А Н

K N I G A

7686  
ТОР



ОГСУДАРСТВЕННОЕ  
УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО  
МОСКВА 1984



M. P. LIHAÇOV

40p  
265

# LEDDƏTAN KNİGA

I TOR

MEDO33A VELƏTCAN VO

БИБЛИОТЕКА

№ \_\_\_\_\_

Vištalis lesni  
Komi okruglən Ott  
velətan juket



GOSUDARSTVENNƏJ  
UÇEBNO-PEDAGOGIČESKƏJ IZDATELSTVO  
MOSKVA ★ 1934

*4686*  
*Медзова гурга*  
*Бишукка в свет.*  
*27/1-34, Рыжовка*

Отв. редактор *Караванов С.*    Корректор *Тетюева З. А.*    Техред. *Рожин Вл.*

Книга слана в набор 25/II-34 г. Подписана к печати 20/IV-34 г. Учгиз № 5368.  
Инд. У-1-н. П. л. 5<sup>3</sup>/<sub>4</sub>. Тип. знак. на 1 б. л. 48576. Бум. л. 2<sup>7</sup>/<sub>8</sub>. Бумага 62×94 см.  
№ 5 Окуловской бум. фабрики.

Уполн. Главлита В-72420.

Заказ № 2236.

Тираж 8 000 экз.

---

17-я фабр. изд. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «ПОЛИГРАФКНИГА»  
Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.



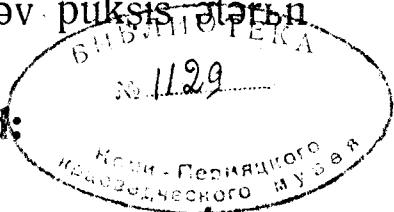
## Тәв.

Pukkod ытмыс-соҕком  
 вавылокән ишә.  
 Žagән lebzә, soça  
 vevttә кынтәм muse.  
 Асьвнас-тай ывыс  
 vasәk lois, volkyt.

Vizәtһһһһ һuvo!  
 Juһһ oz-ni volgy...  
 Tuj vһһһ ovozzez  
 gәnitәһһ vәrә.  
 Loktisә morozzez,  
 tәv pukyһһ әtәryһһ

Тәд-зә, тәд:

Соҕком рорандәри  
 вудәс обсә vevttis.



## Şormisə.

Loktis tæv. Uşis ıym. Çeład kotærtəny skolaə. Petisə nija tuj vylə. Pondisə orsnı ıym kokołokkezən. Əddən vura nija supkaşisə— toko svır-r da svır-r!..

Dır çeład vojıjtisə. Uşis vəliş sıvəryñ təd-vılanıy skolaıy. Termaşəmən loktisə, a setçin çeładıy velətçynı-ñi pondəmaş.

Vot vəliş i ıym kokołokkez!

Школьникъ, къз i чабо-  
сэйлъ, узавны колъ пон-  
дэтçынъ аскадъ. Вод  
лун локны школыа да  
пекер не şormıny.



## Skolaə.

Çeççə, çeład, ıymas uzny,  
kadıy skolaə-ñi munny.

Ajnıt kər-ñi kajis vərə,

Lapko vətçis vəvvez şərə.

Çozık, kagaey, paştəşə,  
munny skolaə termaşə.

Ed vunətə sumka, kniga...

Muntən ed ti orsə şigən.

## Тенат узыт skolaън.

Şeңa dad pukalis kolhoz kantoraън әtnas.  
Kantoraas kotәrәn ыris ыvkaok.

— Теныт мыj? Мыjа on velәtçы skolaън?

— Mamә menә tatçә indis... As tujas... Mәs-  
sez ыšťынь... Аçыs mamә sogalә...

— Ыšťынь? Mun-zә te skolaә,—suis Şeңa  
dad,—tetәg mi etә ызsә vermam kernы. Mamыт  
tujә munis-ңи мәdik mort. Siz ылә i vištav.

— Me-ed ыšťынь kuza,—әvidaән суә Әкşiң.

— A kin te tujә pondas velәtçынь? Mamтә.  
mi vezнь vermam, a tenә vot ңекыз оз poz.  
Şeңa dad ыңñавтән indis Әкşiңsә skolaә.

## Мыj-нә kernы?

Ñekәr, ңekәr orsнь maçәn!

Mislә şetәmaş zadaça.

Pondis kossынь tetrad,

ңelki ыris ыләn sad.

Ñem oz аззы, sumka ави,

әstәma tetradсә zavy!

Мыj-нә kernы, on tәd glad?

Кыtiş kossынь tetrad?

*Kols velәtçынь ро-  
чjадокс. Роçjадокыs  
beregits kadsә.*

# Ətik dərsətçis jylış.



**2 dekav lunə.**

Eg vetib skoləə,—  
pinqez vişisə.



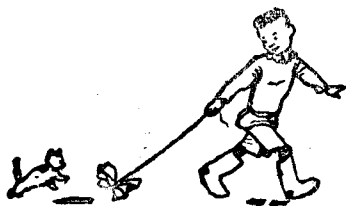
**11 dekav lunə.**

Şormi urokkez vələ,—  
çasbez munisə vərtaq.



**17 dekav lunə.**

Eg vetib skoləə,—  
kənəm vişis.



**21 dekav lunə.**

Bəra eg vetib skoləə:  
mamə gortiş munis,  
a menə eəktis vəditi-  
çəpə vonəkət—Misu-  
vskət.

## Sorevnujtçəm.

Peremena dırnı Kaça viştalis:

— Çelad, pondamə sorevnujtçənb. Şetam kьv: viznb səstəma tetraddəz, ɛe koşavnь kni-gaez, ɛe şormьnb loknb urokkez vьlə. No, kin kinkət pondas vermaşnb?

Pondisə çelad ətamədnьsə kornь.

Şura suə:

— Me vermaşnb kora Koļusəs. Sija pyr loktə şorən. Da i tetraddes sьlən ɛaţəsəş.

— Açьt-ed sьmoz-zə mukəd pyrşas şormьv-lan,—sьaşis Lena.

A Şura sьlə paьt:

— Me şeta kьv—seşsa şormьnb og pondь. Tetraddəzəs siz-zə ponda viznb səstəma.

Koļus şetis sьlə aşis kьv: pondam-pə vermaşnb.

— Vizətam,—vaitənb çelad,—poko kьz tijə tьrtatə aşinьt dogovornьtə. Mi-ed pondamə vizətnь.

— Tьrtam!—gorətisə ətlaьn Şura da Koļus.

— Çelad, koram məd gruppasə sorevnujtçəm vьlə,—suə Kaça.

Çelad vьdənnьs oskisə sьliş vaitəmsə. Sek-zə suisə giznb, mьjən kornь məd gruppasə vermaşəm vьlə.

## Lunьs zenьtzьk i zenьtzьk.

Lunnez loisə əddən zenьtəş. Şizim çasьn asьvnas esə şo-na remьt. A ɛoļ çasьn lunnas vəra pondətçə remdьnb-ɛi.



Təvnas mi pyr viən çeççam i viən raznajtam.  
Əddən kuzəş təvşa rıttez.

Декав тәлишә 22 lunə mijan ovlə medzenyt  
lun da medkuz oj.

## Təvlən orsətçəm.

(Skazki.)

Dumajtə təv: вьдәппьсә-рә кьнта, vasəta  
çoçkom şvet vьliş.

Kutçişis sija pervo kajjez verdə. A kajjez  
levzisë sonytinə. Azzə tələs — ne vətнь-ңi niyə.

Uşkətçis sija zvirrez vьlə. Tьrtis вьдәs  
ьввәsə da vәrresə ьmән, pondis iңdьнь mo-  
roz vәrşañ moroz. Ez povzə zvirrez. Ətikkezlән  
raşньs sonyt, mәdikkez zevşişisə pьdьn noraezə.

Eşə vurazьk ləgәşis təv, çeriez verdə kutçişis.  
Şupьta kotәrtәнь morozokkez, kьz molotok-  
kezән stukәtьslәнь. Juez vьlät da tьez vьlät  
kerәнь possez. Kьnmisə juez da tьez, kьnmisə  
nija toko vevdәrşañas. A çeriyьs вьдәs lezçişis  
pьdәsas, pьdьninə. Ё uvtas sьlə kәzьtьs oz pavk.

Pondis tələs kesitçьнь oçir vьльn. Iңdә mo-  
roz vәrşañ moroz. Ѓьmәtәнь morozzez ştenaezə,  
ьвәssezə. A oçirьs lontisə gorrez. Pukalәнь  
sonyt kerkuezьn da morozьs vьльn şeralьslәнь.

Posñi çeladsə voşнь, dak i nija oz polə  
morozьsliş. Ёslaşәнь koңokkezән da daddezән,  
orsәнь ьm kokollezән, kerәнь ьmovәj morttez,  
katuskaez, kiştәнь niyə vaән. Da eşə morozsə  
kьtsalәнь:

— Lok, moroz, otsav mijanlə katuskasə  
кьнтьнь!

## Љ вьльн.

Ətmədərə kojə zьk —  
çelaqьs va dorьn.  
Bьd koqokkez vьльн—şvig...  
Vətнь niјə—şormin!  
Vono kajəm Lapkonym:  
ñildis, uvtəm kьlə...  
Nevьt, nevьt uşə lьm,  
çuzəm vьльн sьlə.



*Təls - plotnik : possez  
kerə.*

## Коқоккез вьльн.

Me koqokkez vьльн рыг  
levzəтəп ьskəvta.  
Volьkьtinət—sьrr da sьrr...  
Şurьta kьəvta.  
To-taj—ñildi! Uşi da ñuzətçi...  
Çoza çeççi—sьñitнь ləşətçi.

## Љовəј ştokloez.

Pondisə çelaq skola ogradayьn stroitнь lьmo-  
vəј kerku. Ştenaesə da kerku jursə kerisə,  
sьvəгьп kiştisə vaən. Jonəş loisə ştenaez.  
A mьј suvtətnь əşьnnezas ştokloez tujə?  
Şuisə çelaq kernь ştokloesə jьiş.

— A tēdat mьj kolē, čelad, kernь, — suē Miša, — pozē-ed štokloesē kernь ņeatkod rēmaē.

— Къз siz, къз?

— Boštam vae kraskaез da kьntam.

Azsisē čelad kьk vaz kataļ, kēstalisē nьliš dorresē, sogmisē nьlēn ērokkez. Kīstisē nьē va, sьvēgьn ēt ērokas puktisē gērd kraska, a mēdas lēzē da suvtētisē ētēgē. Vaeьs kьnmis.

Aьnas pondisē jьsē kьskьnь, a sija oz sed.

Pьrtisē ērokkesē kerkuē. Kēd kosta baitisē, jььs ņevurik sьlьstis. Čelad pērētisē ērokkesē, sek jььs sedis. Къз štoklo, vaša, i sogmis!

Kotētisē vēliš sek čelad kerkuok dьnanьs suvtētн ēsьnnesē.

## **Кәт раş, a oz sontь.**

Ogradьn sulalē lьmiš kerēm iŋka.

— Paštəm-taj sija, — suē Šima.

— A kьz mi paşēn paštētamē, sek sonalas?

— Noko-inē paštētam!

Paštētisē čeladьs lьmovēj iŋkanьsē paşēn. Aşnьs pondisē orsnь lьm kokoļlezēn. Dьr nija orsisē. Uşis tēdvьlanьs iŋkaьs, kotētisē sь dьnē, peьlisē kinanьs. A sija šo seeəm-zē kēzьt.

— N-no, mьj-nē eta seeəmьs! — baitē Šima, — kьz-nē menē paşьs sontis?

— I tenē sija ez-zē sontь, — suē Karpuŋ.

— Mьjlē-nē sek tēvnas paşsē novjēnь?

— Med sontььs vizsis, — vezērtētē Karpuŋ. —

A mijan iŋkanьm kēzьt, avu sььn sontььs, ņemlē i vizsьnь.



## Џапраез вьльн.

Реј озьн тэльс  
шьлэ, орсэ...

Џапраьс менам —  
визьв вэв.

Бскэвта —

льја кьзи нэв,  
ме левза...

коља керэс дорсэ.

Лоала кокнита.

Бергалэ

кьмэрэн ме гэгэр

льм вус.

Џузэмэ эзјэ!

Эм шэралэ!..

Шэлэм некэр

менам оз кус!

## Льм увтын морт.

Макар каяис вэрэ пэсла да шормис. Левтишис  
падера. Мьччашис шьлэ, вьтте не сја туж вьлэт  
мунэ. Мунис козььнь тужсэ.

Ветлэтис мьзтэззис, сешса льмас шьвдис. Тьртис  
Макарэс льмнас.

Vəls sulaləstis eə ətnas da səvəryn pondis lezçəny gortas.

Kazalisə gortışses — vəls loktəm toko ətnas. Munisə kossəny Makarsə. Kossisə, kossisə — azzəny ez vermə da siz gortanəy i lezçisə.

Aşnas mədik tuj vylət munis vəralış. Şaras sələn vəli ron. Ronəy kəlis məkə tuj dorşis. Pondis garjəny lapaeznas. Vəralış şivətçis ronəy dənə, uzə-pə vizəta, mək sija azzis. Kazalis vəralış: ronəy garjəm vdsə nora, a noraşis par putriktə toko kajə. Pondis otsavnəy garjəny açs, azzə: jama, a jamaas kujlə mort, uzə.

Vevtışis sija jamasə da kotərtis drevnə.

Əkşis otir da Makarsə lezçətisə gortas. Pervo kerkuas ez pərtə, a nirtisə ləmən. Ças kək vərtilə vəliş sija sadəşis da pondis kornə sojnə.

**Təd-zə, təd:**

*Bivn oz sotçə i  
vavn oz vəj.*

**Katuska.**

Ek, katuskanym mijan  
ničg, ničg, volkət...

Bura, bura ɤslaşam,

vdkod golos zołgə...

Kajam-lezçam posni jəz,  
turyłokən vəram.

Ozə vizə kəzəttez,  
vədnənym ətəryn.

Gaza, gaza, əddənbur!

Łozzezən ɤskəvtam.

Lodka səbys gur da gur,  
govkəs ru jukəvtə.

## Kolə družnəja.

Čeľad sadə iŋdisə çaçaez: zbrokkez, kувіk-kez da ы́зт parakod, kəda esə koļosoez vьльп da i vermə munнь.

Kvaťitis Liza parakodsə, torjəťcis çeľadьs dьniš da vergəťьstis ətikinət parakodsə. Pondisə sek vergavnь koļosoez, pьk-pьk kerьstis parakodьs da pondis munнь.



Čapkisə çeľad çaçaesə da uškəťcisə Lizaьs dьnə.

— Noko, Liza, lez sijə zьr kužas!

Зевіs Liza parakodsə mьskas:

— Menam parakodьs!

Аву tenat, a mijan — vьdənnьmlən!

Pondis sek Liza gorzьнь.

— En vərət sijə Masa. Aš parakodьs loə sьlən. A mi stroitamə mədik parakod da pondam sijə sunь „Krašinən“.



Sek-zə zyr səras vestisə pʙzan — eta paluba.  
Paluba vʙlas suvtətisə stullez. Beddeziş kerisə  
maçtaez. Kartonış nʙlən sogmis truba.

— Me loa kapitan,—gorətlə Şerga.

— Me matros! Me matros!

— A me ponda ruļsə vergətlʙnʙ!

Okota lois i ʙizaʙslə nʙkət ətləʙn orsnʙ.

Əvtçənlʙ çeləd gərd flagokkezən, çuskətənlʙ,  
suŋnalənlʙ: çux-çux-çux!.. pʙ-pʙ-pʙ!.. Munənlʙ!

— Suvtə! Suvtə!—gorətlə ruļevəjʙs,—trubaʙs  
oz vukʙs. Oz poz-ed gudoktəg munʙnʙ.

Ez seşşə vermʙ vizşʙnʙ ʙiza.

— Me... Me loa trubaʙs tujə!

— Kaj çozʙk,—gorətlənlʙ çeləd.—Tutəs!

ʙiza kajis. Sek-zə parakod pondis tutsʙnʙ—  
u-u-u, pʙskətə, vaskətə. Munimə! Munimə!

## Juş, suka da rak.

Ətrʙriş juş, ju rak da suka  
kutçəmaş nunʙ tʙra dod; kuimən,  
doddaşəmaş

ozə polə voŋ.

Kuçikiş petənlʙ, a dodʙs oz i vərzʙ.

I dodʙs nʙlə ez vʙ şəkʙt vəv-ed, ez.

Da juşʙs vʙlə letə gez,

peļitçə vərļaŋ rak, a suka valaŋ korşə.

Kin vinovat, kin prav,—vizət da təd,

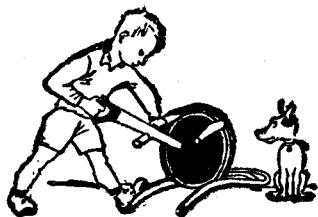
a munʙnʙ ənəz dod oz məd.

Kər vʙdən as moz mʙrşə kerə,

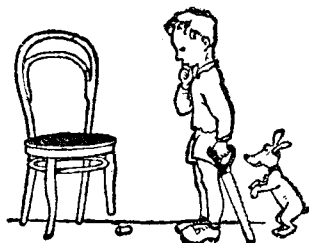
sek uzʙs ətik meştʙn zərə.

## Šurьta kerəm.

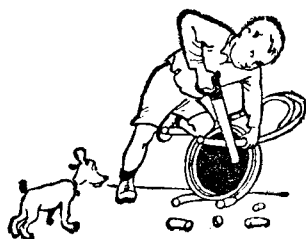
To, kuzəv ɲevna stul kokьs,  
pilitьsta ɲevna noko.



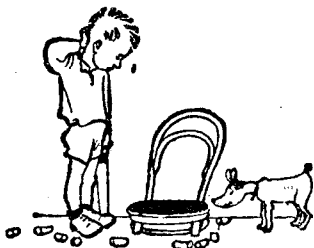
Əni eta esə kokьs—  
pilitьsta sije noko.



Da i eta to-taj kokьs...



Ok, soraři ɲevna, ploka!



*Perwo dumajt, sobor-  
čon vəliř ker.*

## ԼՅՈՎՅՅԻ ԿԱՐՏԱ.

Կերիս՝ շէլաճ ԼՅՈՎՅՅԻ ԿԱՐՏԱ. Կերիս՝ ճա  
քոնիս՝ ճաճաճ: քին՝ շէտն քոնճաճ՝ ճին՝.

— Էտա ճիյան Լոս ճտլասա կարտա,— շս՝ Կոլս.

— Էտլասա, ճտլասա,— ճտիկ ճճիճ քորճտիս՝ շէլաճ.



— Ա քին՝ շէտն քոնճաճ՝ ճին?— ճալիս  
ււճտիկ Գրիսս.

— Մճճէճ,— շս՝ Կոլս.— Մենամ ճաճ՝ ճճ  
Լճտիճն ւճալ՝ քոլքոճաճ, շէճն Լճտն ճտլասա  
քարտաճ. Մճճէճ ւնա. Վերճն՝ ճիյ՝ ճճլճմճն.

— Յարճկ-ՅՅ ճալի քորճճէճ ճին՝, ճիյա քոճա-  
ճկճճ,— քորճտիս Մարի,— մենամ ճաճ՝ քորճ  
քարտաճն ւճալ՝. Էճճն-էճ Յաճճճ ճտտոկկէճ,  
քոնճ ճա ճոլկճտճ.

— Ա մե ճաճաճտա, քոլ՝ ճճ կարտա, ճճճճ-էճ  
Յարճկ քոլճն. ճիյա քորճն, քինալճն, ճճկճ  
ճոճճէճ քճկալճն,— մենամ աճ՝ քոլքոճաճ քո-  
նճն ւճալ՝.— ճճաճիս Միսա.

— No, мѣј ти вѣдѣннѣт ponditə sporitnʹ,—  
vištalis medvərgʹn Piŋa.—Вѣdkod podəbʹs kol-  
xozlə kolə: i məsʹbʹs, i vəlʹbʹs, i porʹʃbʹs. Kolə  
vəditnʹ vѣdkod podasə. Me dumajta to kʹz:  
pondam kartanʹməs sunʹ ətlasa poda kartaən.

— Bur, bur, ladnə vaitə Piŋubʹs!—gorətlənb  
çəlad,—siz i ŋimtəmə: ətlasa poda karta.

Piŋa azzis pəv da sʹ vʹlə gizis somən:

Ə.lasa poda karta.

— Ura! Ura!—pondisə gorətlənb çəlad,—  
loktə vѣdēnnt, loktə vizətə, mijan talun oʃʃis  
ətlasa poda karta.

## Kolxozʹn təvʃa iz.

Una izʹbʹs təvʹnas kolxozʹn: kolə ŋaŋ vartnʹ.  
kəzʹbʹs kiʃnʹ torja ambarə, vura sijə karauʃitnʹ,  
Kolə tulʹbʹssa kəzan kad kezə ləʃətʹn da voçnʹ  
masʹbʹnez, pluggez, telegaez.

Вѣdsa təv kezə kolə zaptʹnʹ pes, vajavnʹ  
turun, kərgʹm.

Seʃʃa kolə iŋdʹnʹ brigadaez vər zaptaninə.

Una kolxozlən təvʃa izʹbʹs. Вѣdəs kolə kernʹ  
as kadə, med tulʹbʹsnas ʹv vʹlə petik kezə vəli  
вѣdəs ləʃətəm.

## Udarŋikkez vərgʹn.

Рьrisə vərə kolxozŋikkez, juskisə vəvvez,  
kutçisəsə iz vėdə.

— Noko, Ŗerga, pondət-nə acʹt,—gorətçis  
Makar. Kokŋit-ed tenat kʹt, mʹççav tuisə.

— Pondətçam, pondətçam!—sʹbaʃis Ŗerga.

— Noko, jorttez, i mi kutçışam uz verdə,—  
gorətiş Makar.

Ризнь pondis uz. Ымалə vər. Sorlaşisə go-  
lossez, çer sьez, pila sьez... Шурьта munə uz.  
Ətikkez keraləнь, mədikkez sujjanь uvvezsə,  
kuiməttez ləsjəнь kaçsə, tarlaləнь gotovəj kersə  
vuntə.

Uzalə kollektiv mьztəg. Una sьlən vьп.  
Ozaşəmən kolhoznikkez pərətəнь i pərətəнь  
pu vərşan pu.

Kazavtəg munə ətlasa uz. Kəknita sija şetçə,  
kər una vьп, ətlasa vьп.

Goralə vər! Tuk-tok-tok, tuk-tok-tok kьlə  
ətmədərşan.



Kazətəнь, gьmətəнь — pərəнь puez, çizətəнь  
pilaez. Kьləнь gora golossez — vaitəнь kolhoz-  
nikkez. Miçaa nьlən sotçəнь vira gərd çüzəmmez.

Рьт kezas graң dorьп levisə gьriş ker vunttez.

## Udarnəj brigada.

Vər gьmalə  
asja kadə.  
Omən potə  
suvk da sovk.  
Von udarnəj  
sen brigada  
çarkə dьnşis  
ьзът govk.  
Uv orlalə  
riz da riz,  
lьm pьrkalə,  
вьtte piz.

Sujjə, sətə,  
volə ker,  
ңьv orətə  
Mitiper.  
Çer gorələ,  
levzə çag,  
zьk pilalən  
tьrtə jag.  
Kajə vьlə  
kerlən vunt.  
Gollə sodə  
pes tavun.



## Мьта bogatşalis kulak.

Şəkyt vəli olanьs Gолов Ivanlə. Muьs jeeə.  
Vəli ətik məs da i sija kulis. Ivan munis Gьrçigov kulak ordə.

— Ştepan Əndreioviç,— kejmışə Ivan,— otsalьs ңevna, şetьs menьm kaduļa kьk vil ңaңəz.  
Vunda aşım şuəs, sek şeta, ңeto otsala uzavнь.

Şetis Gьrçigovьs Ivanьslə kьk kaduļa ruзəg.  
Vundis Ivan aşıs piņa pašta muokkezсə.  
Kolə Gьrçigovlə şetнь ozəsasə, a şojнь seşşa aslьs oz kol. I kovşis sek Ivanlə munнь uzavнь Gьrçigov ordə.

Das lun uzalis Ivan aslas şemjaən Gьrçigovьslə. Otsalis vundьнь zərrez da vartнь. Kəstəşis sonđi petan dorşaң da pemytəz.



I una oŭir ozəsavlisə Ğyrçigovliş ҺaҺsə. Uzalısə eta kulak Ъbbez vььп gov oŭirьs, kəstalisə gorьпьsə: vundısə, vartısə, şusə suşekə kiştisə. A Ğyrçigov vetlis пь şivi vььп da gosşalis, tьrtis kormansə. Paşkətis aşşis kəzajstvosə.

Siz kulakkez bogatşalisə, juisə vednotaliş vırsə,—əktısə nişə uzavпь as vььпьs.

## Açьt vezərtan.

— Kьtəп kolxozlən Ъbbez? Kьtəп ətkasa kreşşanalən?

— Mun da vizət, sek açьt vezərtan!

Me muni. Azza—kьssə plugən ətik vəv. Pomalə gərişьs aşşis ki doloŭ paşta polosaoxsə.

Muna ozlaŭ. Plug dьnas pukalə iŭka. Sija тьзəтa, vura keldətəm.

— Kьtəп-nə zəŭikьt?

— Vişə. Açьт siz-zə to og vermь, da-ed kadьs oz vidçiş. Peti-zə taj Ъv vььlas.

Muna esə ozlaŭ. Vidçəпь, gorətləпь... Mьj-nə seeəmьs?

— Te mençim musə gəran?

— Te mençim gəran, a Һe me!

Oşkəvti vəra ozlaŭ.

Şar kerı kerəsok jьvşaşas da şələm jotkəp toko munis... Şuri vьtte mədik mu vьlə. Setçin toko pondətçəпь, a tatəп, to-taj ozam, gərəmsə pomaləпь-ŭi. Seççin torja polosaoккеz, a estəп nişləm gərəm vьdəs: avı Һekьeəm mezaez, Һe torja muokkez. Seççin vьdəпьs uzaləпь torjьп, a estəп vьdəпьsləп ətik uz—ətlasa.

Açьт me sek kazalı, kьtəп kinlən muьs.

## Kolxozyn brigadaez.

Kolxozyn ƚe vьdənnьs kerənь ətik uezə.

Seçcin uezalənь brigadaezən:

Ətik brigada masьnaez voçə.

Mədik brigada poda gəgər vizətə.

Kuimət brigada ьv vьyn uezalə.

Setən vəra brigada, sija məssez ьştə.

Вьd brigadaьs aslas uez ponda vizə otvet.

Em brigada, kəda şu vartə.

Brigadaas ətamədnьsə termətlənь. Kolxoznikkez mьrşənь ətik çelo ponda — ətlasa uez ponda.

Kolxoznikkez mьrşənь uezə kernь supьtzьka da burzьka. Nьlən seçcin eməş udarnəj brigadaez.

Ətləyn muzьkkekəz uezalənь inkaez. A çeləds olənь jaşlyn.

## Jaşlyn.

Çalkod posni çeləd tatən  
olə gozumnas luntьr.

Vił krəvattez una rjadьn —  
estən oşsis çeləd zьr.

Əni povnь mamlə ƚemiş:  
çeləd sajnь bur dəzər.

Səstəm ƚana azzan əmiş,  
oz ƚekin potkət jurvər.

Əni mamlən mezmis kiьs  
oz pov uezyn pьm şələm.

Jaşli zьgьn olə piьs,  
setcin kylə gaz, şerəm.

## Кык колхозчык.

Олос дад колхозчык i Jogor дад siz-zə — колхозчык.

Олос uzalis вьдса lunnezən, вуга мьршис.

А Jogorъs uzalis не siz. Vəzъn-ңи вьдənnъs uzalənъ, а Jogor vəliş olpaşъsис jursə levtə.

Кажас ьв вьлə, uzalъstas ңevna da vodas soççisъnъ. А mukəd lunas sijə i ьв вьvъsис on аззъv.

Loktis ar. Pondisə kolхозчыккеz vizətnъ, kin mъmda uzalis. Jogorlən uz kңizkaas əddən-ңи vəlisə jeeə uzlunnes.

— Mъla-nə siz?—ləgəşis Jogor.

— А noko мьj te uzalikas kerin? Кънъm lun noko uzin?—jualis sъliş Олос.

— Tenъt seççə ңem jurtə şujlъnъ.

— А noko vot vizət, мьj tenat kңizkaat gizəm?

Jogor ьddətis:

**Kin unazъk uzalas,  
sъlə unazъk i loktas.  
Mъmda uzalan,  
sъmda i voştan.**

*Dovlə kolхозчын mes-  
ta avu. Vasətnъ kolъ  
dovskиçikсə kolхозчыz.*



## Ətlasa uz.

Əndrej da Axmet ozə tədə ətamədnə sə.

Əndrej olə Moskvaьn. Sija uzalə kьjşan fabrikaьn.

Axmet olə ььн-ььн — Turkməniəьn. Sija ььдса lunnezən uzalə ьв ььн. ььдтə xlorok.

Oləнь nija Sovet sojuzas ңe ətikinьn, vaitəнь ңe ətik kьv ььн.

ььн ətaməd dьнşəñ oləнь Əndrej da Axmet, a kerəнь nija ətik uz: uzaləнь şiteç kerəтьn.

Axmetьs setçin kolhozьn vədītə xlorok: ььдтə sija, əktə.

Əndrej Moskvaьn, uzalə fabrikaьn — xlorok-şis kьjə şiteççez.

## Gərd çьsjanok.

Voas gozumnas xlorokən kəzəт ьввез ььн xlorokьs.

Sek sija əktəsə. Vesətasə kəzьsiş. Sьvəгьn iңdasə fabrikaə.

Pervo sija sedas peçkan masьnaez ььlə. Setçin xlorokiş kerasə suñis.

Sunis sedas kыjaп fabrikaә. Setcin syiш kыjasә vьdkod, vьdpašta tkaпnez. Sьvәgьп vьdәs etә kыjәmsә krašitasә. Sek vәliш išteçezsә indasә vuzavнь. Pondasә torgujtnь enәп išteçeznas vьd kooperativнь.



Әddәп una ošir mьršasә sektәz, kыz pioner әsәtas moros ozas gәrd çьsjanoksә.

## Mamә udarņica.

Mijan gruppanьm vәli fabrikaьп. Eta fabri-  
kaьп uzalә menam mamә.

Pervo miјә pьrimә vьzt, jugьt zьrә. Setәп sulalisә kыk ioz una masьnaez. Estәп uzalisә udarņicaez. Nьlәп vәli vьdsa brigada.

Mәdik zьrrezas vьd uzališьs uzalis kыk ma-  
sьna vьльп. A estәп әtik udarņicaьs uzalә kuim  
masьna vьльп.

Mi munimә zьr sәrәttis. A ištēnaas әsalis  
plakat:

**Udarņej uz ponda!**

A ordçәп әsalis iisok, kәda vьльп vәli gizәm,  
mьj kәsjišәпь kernь udarņicaez: suam ašпьmәs  
udarņicaezәп da kәsjišam:

1. Uzavнь kuim masьna vьльп.
2. Uzavнь siz, med ñekәr kerikas ñe eьkәtnь.
3. Beregitнь masьnaez.

4. Med ez vov ætik gulnøj lun.

5. Къскънъ udarnøj uzæ vil jorttezæs.

Зар кери ме да казали ашсим мамәс. Sija sulalis маъна дънън.

Mamә menә tәdis, vizætъstis melan da şerәmt-  
çъstis.

— Dak to-inә kin menam mamә!—dumaj-  
tъsti sek me.—Sija udarņica!

## Pervuiş karъn.

Petalә kvat vo. Karъn sija esә ñekәр ez vov.

— No Peçu,—suis әтръг ајъс,—munam  
karә.

Lәşәtçisә tujә. Loktisә stanciaәз. Сьвәрън  
pukşisә pojezd vьlә. Рьг Petra vizәtis әьнас.  
Аззә: ьввез, вәр, дәревнәез, керкуез, сороккез.  
Дьг мьјиш loktisә.

— Peça, vizәt, to-ed sija кьеәм каръс!—  
gorәtçis ајъс.

Petisә nija pojezdiş da pondisә munъnъ karә.

Аззә Petra—kerкуез әддән-ed вьльнәş da  
gьriş әьнаәş. Una vetlәнъ әtmәdәрә jәzъs,  
кьтçәкә вьдәннъs termәşәнъ.

Jotkәр Petralән ьzmitçъstis şәlәмъs, sija  
çeççәvtis vokә: вәрşаңас сь вьlә kajis кьеәмкә  
ьзъt-ed zvir, аçъs lokgorsән vaksis. Bura Petra  
povzъstis.

— Eta avtobus,—gorәtç's сь kosta ајъс.

Minut vәrti Petra gorән-ed rјakәstis:

— Таçu, таçu! Vizәt! Tәlişsez!—sija мьççalis  
ајъslә kinas jugъta sotçan ponarrez вьlә.



## Viļ pačeraabn.

Fabrikabn stroitisə ьзьт izovəj kerku. Eta kerkuьs loas ravočəjjez ponda. Setčin-zə munis ovnь Ilin Jogor aslas šemjaən. Ətlabn siz-zə munis zonьs — Loņabьs.

Pondisə ovnь viļ pačeraabn. Zьrьs ньлən ьзьт da jugьt. Štenaez ьдəs kəsəš, ludьkkez abuəš. A kьz əzjas rьtnas električestvoьs, dak əddən i gaza sek loə.

Setən-zə нь kerkuьn em ravočəjjez ponda klub. Suvtətəнь špektakkez, mьččaləнь kino.

Kerkuas esə em peslašanin. Vaz pačeraas kovšьlis peslašнь sija-zə zьrьn, kьtən olisə. Duk vəli sek zьras, par, štenaez ьдəs vazasə. A əni vajasə peslaləm paškəmsə gortə toko sek, kər sija peslaləm, koštəm da ьдəs gladitəm.

## Viļ kerkuьn.

Əсьн ьзьт, ьльн, paškьt,  
juškod čočkom potolok.

Bača em mьjən ossašнь:  
voļkьt zozət torskə kok!

Eta kerku arkmis tavo —  
ņoļ suvdaa, šoməd zьr.

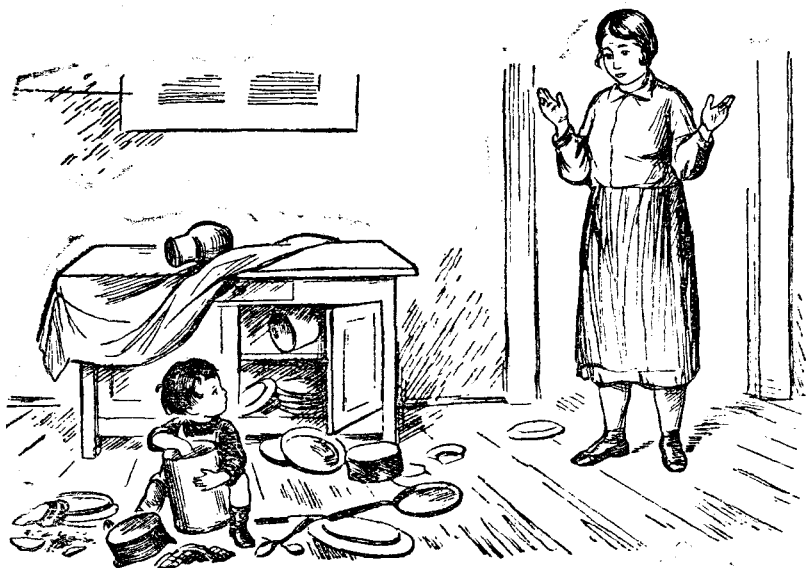
ьдəs kerəm, viļ, jugjalə,  
toko ovnь əni pьr.

Eta viļ kerkuə talun  
una šo ravočəj jəz  
ovnь pьrisə šemjaən,  
ньлə oššis viļ ьвəs.

## Misu.

Kolə mamьslə jəv vajņь kotrašņь, a zonsə Misusə kolņь ņekinkət. Pukšətis sija Misusə zozas. Ət kias sьlə ņujьstis җaҗaok, a mədas ņevьt ņaņ torok da aҗьs munis.

Koļҗҗis Misu ətnas. Mьj sьlə kernь? Ғaҗaьs sija oz gazət. Ғapkis sija Misu sek-zə as dьn-šis. A ņaņ sьlə kolə, pondis sija ņaņnas zozse җьskьņь. Pervo vadis ņaņ toroksə duļnas, sь-vərnь vəliš җьskis. Dь-ed zьrtis zozsə, sešša mьzis. Šojis ņaņ toroksə, vəra ņem lois kernь.



Pondis Misu kьskašņь zьrəttis. To sulalə setən skapok vekər-panən. Oštis sija Misu. Una setҗin vekərrez, paņņez, torevkaez! Bura niјə pozə tarlavņь zoz kuza!

Loktis mamь. Pьris — gəgər sь ņe təv. Mьla-nə Misuokьs җəvməm, avu-ja laņtəm?

Ʒar keris da ojnitis: bekærez, paņnez—  
vbdæs sija skapšis kyskæma. Misu pukalæ zozas,  
suzlalæ kasņikiš piz da kiškælæ sijæn ašsæ.

Sulalæ mambs da oz i tæd, mby verdæ sblæ  
pervo kutčisņ: Misusæ miššætņ, zozsæ miš-  
kavnņ ņeto bekæ-rpaņsæ zimlavņ? A Misu  
vizætæ mambs vь æ gaza, jugjalan šinnezæn da  
vьtte mædæ vištavnņ:—vizæt, kbeæm me vasækæ  
orsansæ kerī. Pondam orsnъ ætlaъn.

## Væditčis.

Piļalæn mambs kajis vartņ. Piļa koļčcis væ-  
ditčbņ Petrakæt. Kьknann s nija kajisæ pælatæ  
sontišņ. Piļa sonalis da suis:

— No, Petra, te koļčcb, a me muna kot-  
rašbta.—Paštāsis da pьssis: petis kerkuiš.

Kazalis Petra zazsis Piļališ kņiga. Pondis  
kьssbņ kņigasæ sūzætņ. Kņigasæ voštis, a ver-  
gætčbņ oz tuj. Levtišis gorzъņ.

Sь kosta kerkuas pьris mambs. Kazalis sija  
Petrasæ—jotkæp munis šælæmbs. Kotæran lok-  
tbtis da lezis sijæ zazsis.

## Čeļad jašļiņ.

Asьlbs esæ oz. Ravoņicaez termašæņ jaš-  
ļiæ. Kianbs bьlæn čeļaddez. Pantalæņ ravoņi-  
caezsæ čočkom paškæma šestraez, vizætæņ  
čeļadsæ, med tædņ, oz-ja nija mьjænkæ višæ.  
Sьvæ bп paštætæņ vьdænnbsæ vil jærnæssezæ da  
puætæņ nija torja zьrrezæ: učæzьkkezsæ—ætik  
zьræ, a kædna gьrišzьkæš—nija mædik zьræ.

Տոյան շէլաճս տոլոյայն. Կժա վերմօ—  
սիյա տոյա աճս. Տոյան վարն Բճոննս ւզան.

Բոնաս մամեզ Բոտան շէլաճս՞ ժա ուտան  
գորտանս ասլէ՛ճ.



## Շէլաճ սաճն.

Շէլաճ սաճն Բւր քոյաժոկ  
աԲւ ՅՅն Բւս ժա յոյ.

Տոյն քոկսամ դյաժն, դյաժն  
ճսկոտ կասա ժա քիրոց.

Տօյան օչաս Բճոն միճճօ,  
Բճոն տօյյա ճսկոտոկ.

Փճեժ Բարն իլնմ կիճճօ...

Էմ գաչօճան քէլոսօկ.

Քաճ աստն տօյյա տուճեզ,  
սարկա յիշն Էմ յորտօ.

Նատօճիլ քոչաննեզ, տուլլեզ...

Օրս, յելօճճ, կոնմ քօ.

# Vladimir İliç Lenin.

Zbras ştena vlybn əsalə portret.

Vaşil gorətçis ajıslə:



— Taçu, vištav  
noko te menym sь  
jylıš.

— A te tədan kin  
sija seəəmbs?

— Təda. Eta Le-  
nin.

— Mьjnə, eta Vla-  
dimir İliç Lenin.  
Mijan dona vozđ,  
kədə mi vura radej-  
tam.

No, kьvzь. Vəli  
me esə tom. Uməl

sek vəli olanьs mijanlə, ravoçəjjezlə. Uzьs vəli  
əddən şəkьt. Uzalim sek asьvşan da rьd oјəz, a  
olimə rьr eьgjaləmən. Una vəlisə sek uzalışsez  
zavodьn, vьdənnym uzalim. Kəzainьs zavodas  
vəli Dañilov. Sija ez uzav. Gorьsə ez kəstь,  
a olis—ok-k, kьəəm bogata!

Kьtiş sьlən vəli vьd torьs? A mi sь vьlə  
uzalimə. Sija mijanlə uz ponda vestis jeeə, veş-  
kьta-kə sunь—gravitis mijanəs. Mijan mьrşəm  
vlybn bogatşalis, tьrtis kormansə. Sьlən vəli  
zavodьs, şətmьs, masьnaez, a mijan nem ez  
vəv aslanьm uzalan kiezşa. Sijən i kovşis sь  
dьnə uzavнь munь. I ne toko Dañilovьs za-  
vodьn siz vəli. Siz vəli vьdlaьn.

Derevņaezъn kreŝŝanaabslə siz-zə əddən uməl vəli olanъs. Nъlən muъs vəli jeeə, a pomesъkkezlən əddən una. Kreŝŝana uzalisə pomesъkkezlə. Pomessъkkez olisə bogata, a kreŝŝana vednəja.

Pomessъkkez da kapitalissez vəlisə ətdor. Ətdor nъkət siz-zə vəli i medъzъt, medvogatəj pomessъkкъs—carъs. Sija vьdənnъs vьlъn vəli kəzain. Suv-tətis sija seeəm porjadokkez, kədna burse vajisə toko pomessъkkezlə da kapitalissezлə. Рабоçəjjezlən da kreŝŝanalən əddən uməl vəli olanъs, no carъs etə vьlə i zar ez ker.

Leņinъs vəli bur jortən raboçəjjezlə, bur otsaliŝən. Sija starajtçis veznъ vьdəs vaz porjadokkezsə. Mьrŝis kernъ siz, med vьdənnъslə, kədna uzalənъ, vəli olanъs burzъk. Leņin peŝis raboçəj delo ponda.

Leņin pondis əktъnъ nijə, kin sulalis raboçəjjez-dor. Nija sodisə, loisə ŝo unazъk i unazъk, ŝo jonzъk lois raboçəj partia, komunissezлən partia. Partia azzis, peŝəmtəg-pə nem on vermъ kernъ. Pondisə etə vezərtnъ siz-zə raboçəjjez vьd stranaezis.

Raboçəjjez lubitisə Leņinsə, a pomessъkkez da kapitalissez ŝinnanъs sijə ez. azzə. Carskəj





policia ne ətrər sija arestujtlis, puxşətlis turmaə, ьstьvlis ьlə-ьlə şibirskəj derevnaə. Mədis sija vekkezə turmaə puxşətnь. Lenin munis grañica saja da ьlişan setçinşan gizis raboçəj-jezlə sь jьliş, mьj nьlə kolə kernь. A sьvəryn vəra loktis da pondis juravnь vьdəs peşşəmnas.

1917 voə raboçəjjez ətlaьn savdattezkət — sek vəli vojna — vasətisə carsə, pomessьkkezsə da kapitalissezsə. Mьrdədisə nьliş mu, a sьvəryn fabrikaez da zavoddez da pondisə ləşətnь asşinьs porjadokkez.

Ne carsь, ne pomessьkkez i ne kapitalissez pondisə vaitnь da resajtnь deloəzsə, veşkətlьnь gosudarstvoən, a aşnьs raboçəjjez da kreşşana, aslanьs sovettezən.

---

Viļ vəli eta nьlən deloьs. Lenin da sьlə 1 partiaьs nuətisə raboçəjjezsə eta şəkt tuj vьlət da otsalisə nьlə ləşətnь olansə viļ-moz. Una kovşis uzavnь Leninlə. Una sьlən vəli zavotaьs. Oris sьlən eta izьn zdorovjoьs i kulis mijan vozdnьm 1924 voьn

Əddən vura mi, Vaşa, sogşimə. No Leninьs kulis, a sija, mьj sija vaitlis, mijə nekər i nekər ogə vunətə. Mi mьrşam kernь vьdəs siz, kьz sija velətis. Vьdəs izzə i olansə mijə keramə mədnoz.

Şkolaas tenьt unazьk viştalasə Leninьs jьliş. Da i me aşьm esə ne ətrər ponda tenьt viştəşnь sь jьliş, una esə em vьdtorьs sь jьliş viştavnь.

## Janvar 21 lun 1924 vo.

Vladimir Illiç Lenin kulis ñebln Moskva-  
şan, Gorki derevñañn, janvar 21 lunə 1924 voə.  
Žebisə Leninšə Moskvañn.

Bi moroz. Oñirñs uliçaez-tyr.

Vьdənnñs munisə prossajtcñn velikəj voz-  
kət. Kər pondisə leznñ grovsə, sek mijan strana  
paştaş levtişişə tutsñn fabrikaeziş da zavod-  
deziş gudokkez. Vit minuta kezə suvtçisə vьdəs  
pojezddez, tramvajez i podəna munisşez. Kuis  
vьdlañn elektriçestvo.

Vit minuta kezə suvtlis izñs vьdəs stranaiş.  
Suvtçvltəg vit minuta tutkisə gudokkez.

Lenin kujlə mavzolejñn, kьz lovja. Una, una  
uzaliş jəz loktə vizətnñ mavzolejšis Leninšə.

Das vo-ñi çulalis, kьz kulis Lenin, no ñe-  
kər oz kuv sьlən dəlo, sьlən velətəm.

## Vit oj, vit lun.

I sektəz, kьz vevttñn şələm.  
kət sija jəzlən vek oz vun,  
Kolonnəj zalə puktəm vəli.  
Siz kujlis sek vit oj, vit lun.  
I loktis oñir, dontñn kuzə,  
ozanñs zñamjaez, kьz vər,  
med zar kerñsnñ sьliş çuzəm  
da moros vьliş orden gərd.  
Vizvntis jəz. A mu vevdəgñn  
seeəm ed kəzñt vəli... ok-k!  
Вьtte, kьz nuiş sija şəras  
mijanliş sonñtsə torok.

# Ioşif Vissarionoviç Staļin.

Kin oz tād Staļin jortəs?

Staļinsə tədə vьdəs stranabьs.



Staļinsə tədə vьdəs mirьs.

Staļinьs — raboçəj-gruzinlən zon. Əddən tom kadşan sija pondis setnь vьdəs assis vьnsə raboçəj delo ponda pessəmə. Jeeəəş seeəmmez, kin vь seeəm şmela da pьm şələmən peşsis siz-zə, kьz sija. Staļinьs una uzalis ətlaьn Ғeņinьskət.

Car dьrņi Staļin unaiş pukalis җurmaьn. Vi-tiş sija iңdьlisə sьylkaə. Sija pьşşьvliş sьylkaşis da vəra kutçişlis eta-zə uz verdə. Medvərja sьylkaas sьlə kovşis ovnь ңoļ vo.

Okҗavskəj revolucia dьrņi sija otsalis Ғeņinlə juravnь partiaən, medvь raboçəjjez da uzaliş kresşana vasətisə pomessьkkezsə da kapitalissezsə. Toko nija pervo-zə ez şetçə. Dьr esə mьrşisə vər bergətnь vaz porjadokkezsə, panьt sovet-tezlə levtişisə vojnaən. Eta vojnaьn Staļinьs vəli medvaznəj front uçastokkezьn. Sь juraləm şerti Gərd armiaьs vermis vraggezsə.

Sь kosta-zə Staļin ətlaьn Ғeņinьskət da mədik jorttezkət mьrşis kernь olansə mədņoz.

Leņin kulis, no koļčcis leņinskēj parčia. Sija uzalə siz-žə. Staļin setən medbur uzališ, sьlən vozd.

Mijan əni ņe ətik šo viļ zavod. Keršənь setčīn mašьnaez, traktorrez, avtomobillez, aeroplannez.

Mədik pjačiletkaьn vьdəs eta pondas keršьnь esə unazьk.

Rabočəjjez vura təzdišənь aslanьs zavoddez ponda, uzalənь udarnəja.

Staļin juraləm šərti tьrtim vit voša plansə ņoļ voən.

Unazьkьs kreššana kolasiš əni olənь kolxozzezьn, uzalənь setčīn ətlaьn. Kolxozzezьn eməš mašьnaez, jašliez, skolaez.

Staļin vištalis: sval kollektivizacia pod vььn likvidirujtnь kulaksə kьz klass. I eta lozungьs Staļin da sь parčia juraləm uvtnь pьrtəma olanə.

Staļin vištalis: kolhozņikkezsə kernь zazьtoš-nəjjezən, a kolxozzezsə voļsevickəjjezən. I parčia juraləm uvtnь etə lozungə kolhozņikkez pьrtənь olanə!

Negramotnəjjez əni mijan jeeəš-ņi. Velətcənь i čelad i gьrišsez. Čeladlə vьdənnьslə kolə velətcьnь.

Staļin vozd juraləm uvtnь da sь parčia juraləm uvtnь mijan strana munə ozlaņ, povedašāņ povedaə!

Rabočəjjez da kreššana vura sulalənь sovet-skěj strana-dor. Sovetskěj stranasə Gərd armia dəzəritə zorəna, med sь vьlə ez uškətcь vrag.

A ena vragges — mædik stranaezis pomes-  
s̆kkez da kapitalissez. Mijan stranalən drug-  
ges — v̆d stranais raboçejjez.

Stalınb̆s — v̆d stranais raboçejjezlən, kreş-  
şanalən da ugnetonnəjjezlən vozđ. V̆dlaşan  
nija s̆lə indənb̆ juər.

I mi, velətçişsez, indamə s̆lə assın̆m çelad  
juər.

V̆dəs uzaliş oțır̆s da partiăs jona topətişə  
rjaddesə Stalin jort gəgər, aslan̆s velikəj da  
mudrəj vozđ gəgər.



## Çasovəj.

V̆nən vintovkasə vizə,  
suvtəma gərd çasovəj.  
S̆lən-taj şinnez oz m̆zə:  
azzə gəgər lun i oj.  
Bojə mi ogə ləşətçə,  
no ləç̆ta vizamə şin.  
Toko k̆z vrağs uşkətças —  
kuzamə çegn̆ mi piñ.

**Gərd armia mijan jon.**

**V̆dəs uzaliş oțir gotov dorj̆nb̆ Sovet  
stranasə.**

**V̆dənn̆m, k̆z ətik mort, vermam suvt̆nb̆  
da dorj̆nb̆ assın̆m stranasə.**

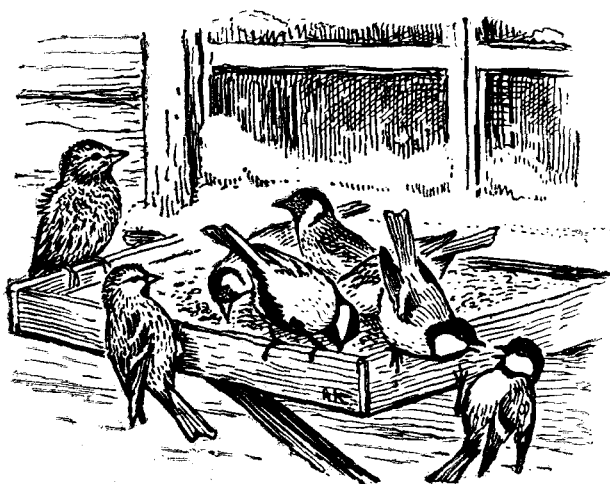
## Kajjez tavnas.

Kəzbt tələs loktis,  
l̄mən t̄rtis m̄.  
Uməl kajlə ovn̄:  
şojn̄ nem avu.

Кѣз вѣлн рикалѣнѣ  
зоңнез карта вѣрас.  
Dudiez sunalən̄  
əşn̄ jur vevdəras.

## Pondam verdn̄ kajjezsə.

— Keram, çelad, kajjez ponda stolovəj, —  
suisə Ivan da Annu.



— Keram, keram! — ətik əmiş viştalisə çelad.  
Azsisə pəv torok, pişkətisə s̄liş peleşsezsə  
da kərtalisə gez torokkez. S̄vərn̄ levtisə k̄z  
v̄lə, kərtalisə da pəv v̄las kiştisə şu tuşsez,  
nañ krəskiez da korkaokkez.

B̄d lun siz pondisə teçn̄ pəlok v̄lə şu  
tuşsezsə.

Pətəş loisə kajjez, son̄tz̄k n̄lə lois, kok-  
n̄tz̄ka çulətasə k̄zbt təvsə.

— Bura vëra nija eta verdəm ponda otsalasə gozumnas. Una şojasə vëdkod gagsə,— vizətəň kajjezliš əvedajtəmsə çelađ da vaitəň as kolasanьs.

## Tupka.

Dыг rьtnas ьslaşis Poma. Şorən pondis kajň gortas. Jərginov sadьn kьlə kьeəmkə uksəm. Pomalen kьeəpən jurşibs suvtə. Levьstis vesjansə da no kotərtň.

Perьta pьris kerkuas. Kьs-pas çəvtçis da sьmьrən kajis gor vьlə.

— Bав, kьvзь-zə, вави, Jərginov sadьn kinkə uksə.

— Mьj, povzətis tenə?

— Bura, vaťa, i kotərti, вави...

— Bəv te vəv, da-ed eta tupka uksə.

— Kin-nə sija tupkaьs?

— Ojşa kaj, kaga. Nem sija oz ker mortə. Şьrrez əktə da şojə.

## Kьeəm poda kartaьs kolhozьn.

Uməl podalə ətkasa kəzajstvəň. Kartaez kəzьtəş, giddez ɲietəməş. Bьdlaət pəitə təv. A kok uvьn ɲať, nazom vььn izas əvu.

Juktaləň podasə kəzьt vaən, jukməsiş. Verdəň kərmən, a tulьs gəgər i izasən. A esə vaitəň: mьjkə-pə jəlyş mijan məslən una çinis.

A vot kolhoz mədnoз vizə podasə.

Nьlən ətik ьzьt karta. Bьdəs kersə rukşətəm skant vьlə, vura konopařitəm. Karta gəgər vь-

dəs zьn ləşətəm, təvnas lьmьs oz pьrzət. Kar-  
taьn pişkətəmaş əşьnez, kьz kerkuьn-zə. Əşьn-  
nezə teçəma ştokloez.

Kəzьt vaən podasə ətrьr oz juktalə. Verdənь  
podasə əsləmən, şojə sija pəttəz.

Sijən kolxozьn məsses i jəvsə una şetənь.

## Karko da sьlən çaңok.

Karkolən sogmis çaңok. Sulalə Karkoьs kar-  
taas, a çaңokьs vokas ңuvşə. Mukəd pьrşas  
çaңok uzə, a Karko sulalə vokas, oz i vərzətçьs,  
med pijansə ңe sajmətnь.

Kokkezsə levtalə poləmən, polə çaңoksə pav-  
kətnь. Çaңokьs çeçças, suvtas vəsnitik, esə  
vьntəm-na, kokkez vьlə da şivətças mamьs  
dьnə. Tьkjə ңьrnas mamьsliş voksə. Sija mədə  
ңimavnь mamsə da oz esə təd vьeəmik, kьz  
azььnь ңaңaezsə.

Sulalə Karkoьs, oz i vərzətçьs, şojə turunsə  
da açьs vizətьslə çaңokьs vьlə. To pijanьs  
azsis ңaңasə, pondis çupkьnь, ңimavnь. A Kar-  
koьs ңulə sija, vьtçe kьz kiən malalə.

## Lapko.

Kəzьttez oz çinə,	Lapko posəz uvta
pəltə leçьt təv.	mərtəm assis ңьr.
Əni sonьtinьn	Setçinşañ i vuvta,
olə məs i vəv.	pukşəm, kьzi mьr.

Kəzьt sьlə, gorzə,  
Lapko ңuksə von.  
Kerkuə-vь korşə  
sontişьsnь pon.



## Viļ pon poz.

Zьk levtisə çeladьs ətəras. Nija Kьcьlпьslə kerəнь poz.

Gazən teçəнь pəvvez. Stukətəнь vartəнь kərt-tuvvez.

A Kьcьlьs padmətə, vuvtə da kok uvtanьs pьrə.

— Mun setiş, Kьcьl, mьlа padmətan, tenьt-ed mi kerkusə keramə!

Dьr çelad kerisə kerkusə.

— Em! Jestis! Kьcьl pьr viļ kerkuat!

A Kьcьl oz i dumajt pьrнь. Dьr pessisə çelad, şujьstisə ronпьsə viļ kerkuas.

No nem ez vermə kernь, Kьcьlьs pьkşis, ez pьr.

— Çelad, ed muçitə Kьcьlşə!

— Da nekьz sija oz pьr kerkuas. Mьjlə-nə mi sek kerkusə stroitimə?

— Me təda, kьz Kьcьlşə kerkuas pьrtнь,— vot vizətə!

Kotərtis kьtçəkə Vaңu. Nədьr mьjiş lok-tis vər.

— Noko, lezə menə!

— Mьj mədan kernь?

— Mun setiş, vessь, vot azьlan.

— Koskaez! Koskaez!

Çapkis Vaңu koskaezsə pozas.

Kьcьl uşkətçis koskaez dьnə — pьris gaza pozas.

— To, vaťa, vəliş-taj Vaңuьs kuzis sije pьrtнь!

Əni Kьcьlьs pondas ovнь viļ kerkuьn.

## Bovko da akaŋ.

Mukəd p̄r̄sas ovlə siz, kər karrez̄n̄n̄ pozarrez d̄r̄n̄i kerkuas koləñ̄ posñi çelad. Nijə ñek̄z̄ on verm̄ petkətn̄. P̄ovzəm uvjas nija zev̄šišəñ̄ da çələñ̄. A eñ̄-p̄r̄ ñek̄z̄ on verm̄ az̄z̄ñ̄.

Eta ponda velətəmaş ponnez.

Ena pennes oləñ̄ ətləñ̄ pozarnəjjezkət. Kər pondas sotçəñ̄ kerku, sek pozarnəjjez iñdəñ̄ eñə ponnezsə petkətn̄ çeladsə.

Ətik seeəm pon sotçan kerkuez̄sis petkətlis dask̄k̄ çelad.

Šuisə etə ponsə Bovkoən.

Ətr̄p̄r̄ əz̄jis kerku. Kər pozarnəjjez loktisə sotçan kerku d̄ñə, ñ̄ d̄ñə lokt̄ystis iñka. Sija gorzəmən vaitis: kerkuas-pə kolis k̄k̄ voşa ñ̄v̄kaok.

Pozarnəjjez iñdisə Bovkosə.

Bovko çeççaləmən kajis pospu kuza da əsis eñ̄ kolasas.

Vit minut v̄ərti sija petis sotçan kerku p̄ekiş. Piññezas jərnəssə kutəmən sija petkətis ñ̄v̄kaokəs.

Mam̄s̄ kotərən uşkətçis ñ̄l̄s̄ d̄ñə. Kazalis — ñ̄v̄kaəb̄s̄ s̄l̄ən lovja, pondis v̄əliş raduvjas gorz̄ñ̄.

Bovko m̄r̄şis mezdətçəñ̄ v̄əra kerkuə. Sijə lezisə. Bovko kotərtis kerkuə i çoza petis. Piññezas sija v̄əra m̄jkə vizis. Kər oñir̄s̄ vizətisə sijə, m̄j sija vizis piññezas, dak v̄d̄əñ̄ñ̄s̄ sek-zə vak-va-ak şerəmç̄isə: Bovkoəb̄s̄ piññezas vizis Ɂz̄t̄ akaŋ.

## ՏԵՐ ԸՆԴ ԿՐԵՍԱ.

— Տսւծկա, կլին-յա տալսն Եւր յւառ?—  
Միտալիս կրԵսալա ՏԵՐ ցւսն.

— Ըււ ցԵզզա-րա սադաւ կաղ ըա օզ ի ւառ.  
Մալիս սօճիսաւ. Տադա յւր թս տսԵՍ!

— Ըն րադսյտԵ, Ըն թԵՄ,—  
միտալիս րաւտ կրԵՍԱ կԵՄ,  
— ըա Ըն յադայտԵ, ւաթ ցազադճաւ.

ԼաԵա-կա տԵսկաթաւ—կիսսա ւիր,  
սա կըրԵՍ լաւԵՍաւն տառաւտճա:  
ւԵյնազԵկ կաղսա աԵՄ ճւիր.

*Իրաւս ի կաղս ճւիր.*

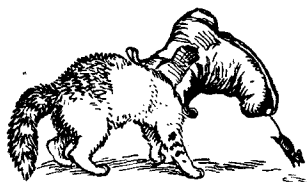
## ՏՕ ԿԵՅ ՏՕԳՄԻՍ!



Տօ սիյա!



Կւտա! Ենի-ա զւտա!



Ետա, Եաթա, մա Ըգ մադ!

## Vərn.

Talun Pasa vonьskət vetlisə vərə.

Bura vərəs olanьs vezşəma. Sulaləny puez, nıkьrtçəmaş ьm uvtas. Mьrrez vevttişəmaş çoçkom sapkaezən. Şь abu vərn, vьtte uzə. Ətik ulok oz vərzь. Vьdlaьn çoçkom, toko kəz ьsokkez ləzətəny.

Loktis Pasa gortas da suə:

— Gaza, vaşa, vərəs i təvnas!

## Təv kezə mədnoz paştəşis.

Təv kezas kəçok paştəşis viļ paşən. Gozumşa rud gəny kəçьslən uşə, vьdmə viļ gən, çoçkom da nəvьt. Şəkьta verman təvnas torjətnь kəçoksə ьm kokoļiş. ьm kokoļ i em! Bura vermə kəçokьs aslas çoçkom paşən sajləşny vraggez dьniş. Kəçlən abu nəkьəəm pora, abu zəptəm şojan tor. Da sьlə oz i kov. Pu roçkaez da pipu kaç sьlə tьrmas təvьt kezə, a uzny rozə i ьm pьekьn.

Kəçokьs oz pov morozzeziş, a polə vərəlişseziş, kəinneziş, ruçceziş da tupkaeziş.

Ətik toko i dorjə kəçoksə—sьlən çoçkom gəny da surьta kotraşəmyş. Çoza sijə on azь, kər vьzьnitəş çeççəvntas vokə da əstətçəs.

## Kəçok.

Te, kəçok, en çeççav,  
sedan-ed tripan.

Von kəz uvtas setçə  
puktis Mis kapkan.

Çoçkom kəçok kezis  
sьlañ—strok da strok.

Kapkanas kok sedis,  
pezgis kapkan—sovkl!

## Sed toko sylə eɣuvjas.

Pondisə vɔdlaʃaŋ kɔvny juərez: kəinnez-pə vəvaləny, kəg ponnezsə pɔssətəny, a kəg i podasə zagjəny.

Pantaʃas gozumnas kəinys vəgɔn — uʃkətčas ɕassa kolasas, sɔmda sijə i azɔylan. Kinlə okota mortɔskət kutɕiʃny?

Gozumnas kəinys pət.

Mədkod sylən olanys təvnyas.

Kɔnəmys ɕinəm, uməltɕəm, ordlɔezsə vɔdəs rozə lɔddɔny. Morozys sijə kəgə, kəinys kotraʃə, pɔg zəgə. Toko jestas pemɔny, petə sija vəriʃ.

Uzəny vɔdənnys dɔrevnaɔn, ɔekɔtən oz tɔdav ətik viok.

Tədə-ed ɔukɔg kəinɔt: vura karaulitəny ker-kuezsə da kartaezsə ponnez, no ɔem on ker: kɔnəmys ʃimalə, kolə munny.

Munə ɔv vɔlət.

Əni panɔt sylə mortɔnəj en sedətɕ — uʃkətčas pɔvtəg, virs-vars leɕɔt piŋnəznas orətəs gɔrs da juas vir.

Pɔris kəinys dɔrevnaə, kɔsʃə guʃən karta vərəzət. Kɔlis sijə pɔny, levtiʃis kamgɔny vuvtny.

ɕeɕɕəvtis kəinys jəg vɔlət, sapɔitis pɔnsə gɔləəttis, ɕapkis ʃpina vɔlas da uʃkətɕis vəg. Levtiʃisə vuvtny ponnez. Kinkə petɔstis kerkuis, lɔjis pemɔtas.

Ləgən toko tɔgəm kəinyslən morosys, a poləm jɔliʃ sija əni vuvətəm.

ɔɔg! ɔɔg! ɔɔgys sijə eɕɕəz vɔstə!

## Os.

Arnas osъs pьris vєras pьdєzъk. Kєz uvтє sija garjis berlog da vajalis setçə uvvez. A berlog vevdєras çapkalis çassa. Sьvєrъn pьris berlogas da vєdis. Kьz onєn lantis osъs.

Vєrsə tьrtis lьmєn. Vєr vevdєrət unqalə vetlə purga-padera. A osъs uzə, ñem oz kьv.

Uzə sija siz vьdsa tєv. Tulьsnas berlogsis petə uməlik, kəs. Petas da kossə şojan.

## Vєr dаd.

Proqa munis vєravnь. Blə pьris vєras. Pu uvtiş kazalis kьeəmkə kuça. Kuça əvnas oştaok, a oştaoksis petə ru.

Lapkoъs levtişis vuvtnь. Kazalis etə Proqa da dumajtьstis: natte-pə estən vєr dаd uzə.

Kьtəstis ponsə—da gortas. Asьnas munisə vєras ñolєn. Loktisə vєr dаd dьnə. Pondisə uksьnь, aksьnь. Azzisə majəg da çuvjənь sijən berlog pьesə.

Sek pu uvtiş petis gəna vєr dаd—os. Proqa ьpkis sьlə lьjis da ez inmь. Sь kosta məddez kropətnь pondisə lьjnь. Osъs rjakəstis da uşis.

Əddən-ed ьzьt vəli vєr dаdьs.

## Ur.

Pozum ulokkez vьlə kinkə mərtaləm eakkez. Etə ur koştə eaksə tєv kezə.

A kər loasə ərekkez, urьs vərjə asьs medvura loəmmesə, zevə sija etə əreksə gьrka

puə. Mukəd p̄r̄ʃas sija əktə əreksə əddən una:  
noʎ-vit kilo gəgər. I əktəm̄b̄s ur̄b̄slən medbur,  
medvoəm ərek̄b̄s.



Mukəd voə uməʎa sogmas  
i ərek̄b̄s, i eak̄b̄s, i mukəd ʃojan-  
tor̄b̄s. Sek ur̄b̄s koʎə enə vər-  
rezsə, k̄b̄tən olis, da munə  
vilinnezə. Munənb̄ nija v̄b̄dsa  
stavunnezən. Nija kossənb̄ se-  
eəminnez, k̄b̄tən rozə az̄z̄b̄nb̄  
ʃojantor da ʃulətn̄b̄ ēbḡjəvtəg  
kəz̄b̄t təvsə.

## Təd noko menə.

Me-ed kok̄n̄it, ʃv̄nb̄ ʎut,  
ʃoza p̄b̄ssa, vrag oz kut.  
Kadsə veʃ nekər og əst̄b̄  
i goʎi ʃukərt̄nb̄ jesta.  
V̄b̄nb̄ rozum ɳeto kəz,  
ḡrkas kera set̄çin poz.  
Vəvda korrez, vəvda ɳie,  
son̄b̄t loə kerku p̄e.  
Təvnas paʃə son̄b̄t v̄lam,  
kuz təv kəz̄b̄tsə og k̄v̄lb̄.  
Loktas tul̄b̄s, sek leŋajta,  
mədkod paʃən-ɳi gəŋajta.

## Ruç pijannez.

Noʎ ruç pijan orsisə, sontiʃisə son̄di uvt̄b̄n  
da t̄skaʃisə as kolasan̄b̄s. K̄b̄l̄b̄stis k̄eəmkə  
s̄b̄. Nija v̄b̄dənn̄b̄s povzəmən zevʃiʃisə porəə.

No veş nija povzisë. Eta vëli nylən mamnys. Sija loktis ne termaşəmən, əmas sylan vëli kuræg. Guşenik kÿtsəvtis pijan- nezsə. Ruç pijan- nez kotərən pe- tisə noraiş da uşkətçisə kuræg vylə. Erzəmən nija letisə ku- rəgsə, peşşisə s̄ gəgər da şojisə çəskət kuræg jaj- sə. Mamnys pu- kalis vokyn da vizətlis ətmədərə.



Syvəryn ruçys pondis velətnə pijannezsə, kÿz kolə kutavn̄ s̄rrezəs, urrezəs da kəççezəs.

## Kəç kod i em!

Baitis ruç kəçoklə:

— me seeəm-zə, kÿz kəçok  
 toko ьзыцьк мьгərok,  
 da vəzə kuzzyk,  
 da çuzəmə rudzyk,  
 da m̄vk̄d unazyk,  
 da piñə jylazyk,  
 da ñevna v̄nazyk,  
 da ḡyz kutə vugazyk,  
 da şoja kəç vem.

A seşşə —

kəç, kəç i em!



## Kin кыз pantalıs tavsə.

Kus borddez zebşışisə gьrka puez pьekə da kerku jurrez uvtə. Nija krukaşisə lapaokkez-nanьs, əsətçisə onla jurən da lañtisə tulьsəz.

Joz-jozoviç tən kezas vevtşışis kəs korrezən. Krot pьdьna pьris muə. Lagusa-kvakusaez garjişisə nieə da setçin i kujlənь.

Çukьla kok vər dađ vьdsa gozumən da arən bura gossalis. Tən kezas sija keris berlog da setçin lañtis vьdsa tən kezə. Berlogsə tьrtis lьmən, a sьlə etaşan esə sonьtzьk.

Oz lañtə toko seeəm zvirrez, kədna vermənь азьнь təvnas aslьньs şojansə.

Urьs tən kezas vezis assis paşsə, voçis pozsə, da med vəli sonьtzьk, puktis setçə unazьk nie da kəs korokkez.

Ruç ləşətis nora. A nōraas nevьt korreziş ləşətis olpaş.

Uməlzьk vьdənnьsşa gorttəm kəinlə. Satlaşə sija moroza oja da unnalə assis kəin şylan-kьvvezsə.

## Vərşa gramota.

Nazar dađ olis vərən storozьn. Ətrьr Zəta bura-ed korşis, med sijə dađьs voştis şəras—remьt, ьzьt vərə.

— No-inə munam, mьj-ed tekət keran,—gorətçis dađьs.

Munənь nija tuj vьlət. A lьmokьs toko-toko uşəm.

Zarjalə dađьs ətmədərə.

— To-ed,— pondis vaitnъ,— mьmda estən  
guna dьnas' olənъ kəçcez, estən toko nija i  
azənъ aslьnъs şojansə kuz, kəzъt tələn.

Vizətə Zəta — nekъeəm kəçcez avuəş, nem  
sija oz azzъ.

— Mъjən-nə te tədan, dedu?

— To-taj, şleddes şərti.

Pъrisə vərə. Loktisə kerkuok dьnəz. Lapkoъs  
kotraşə kerkuok gəgərətъis, ŋukalə lьmsə, açъs  
uŋŋalьslə.

A dedъs vərə suə:— mъj, Lapko, gəşşez es-  
tən mijantəg vələmaş, kəinnez? Vələmaş, vaťa,  
vələmaş!

Zəta jualə:— kъz-nə te etə, dedu, tədin?

— A me vərşə gramotasə vura təda,— şe-  
ralə dedъs.

— Kъeəm-nə seeəm vərşə gramota?

A to-taj, azzan,— lьmokъs toko uşьstəm i  
kin-vъ əni ez mun— sъ vərъn şledъs kolə. Eta  
i em vərşə gramotaъs. To, vizət,— azzan  
şleddesə— vьtъte ponlən kodəş. Toko vъzъt-  
zъkəş.

Ena — kəin şleddez. A to peklaez kъz lьm  
vьləttis kerəmaş, siz kinkə kotraşəma. Eta kə-  
çok kerku dьnas vovləma. A to vьtъte kresok-  
kez lьm vьlas. Sija vetlətəmaş rakəez.

— A mъjlə tenъt vьdəs etə kolə tədnъ?

— No kъz-zə oz kov! Şleddes şərti te vьd  
zviriş verman veregitçьnъ. Şuam, voşnъ kəť-vъ  
osəs. Kazalan, kъtçə sьlən munə şledъs,— sek  
şled kuzas verman munъnъ, azzъnъ sija da  
lьjnъ.

Kolə velətčьnь Ыддьнь etə vərša gramotasə. Kin tədə sijə, sek sьlə mortьslə nemis rovnь vəras. Vərša gramotaьs kьz kniga-zə, vьdəs řin oзыn: toko vizət da Ыддь.

## Кэзыт странаезьн.

Ikva zonočka—uçitik əskimos. Ikva sajmis aslas Ыма керкуьн. Керку səras vekəгьн sotčə



tuļeņ gos. Bьs sontə i řetə jugьtsə. Ikvalən matьs vi vьlas ruə əved.

Çeçčəvtis Ikva os kuçik vьliř. Sь vььn sija i uzis. Pařtalis sija pařovəj pařkəm—i vezjanьs, i pařtoьs, i řarkəьs—vьdəs vurəm ətlə. Levьbtis Ikva pařovəj vevtəssə, kəda vəli əsətəm kerkuə pьraninas, da pondis kьsřьnь kuz koridor kuza. Çeçčəvtis ponok da pondis vətčьnь sь řəgə.

Petisə nija ətəgə. Kэзыт, nem oz tьdav, remьt.

Tatən təvnas təlişməd oz mьççişь sondiьs, sь tujə vəra gozumnas sija təlişməd oz i lez-çьvь, pьr əsalə novobь.

Puez tatən avuəş vot. Sijən i kerə lkvalən ajьs kerkuoksə ьmovəjə. A gozumnas kerkuьs nьlən kuçikovəj. Əslasə kuçikkezsə — vot nьlən i kerku.

## Tundraьn.

Ыьн-ыьн oj vьlas, kəzьt morjo dorət, paşkalə, kьssə rustьnaa tundra. Kьtçə te en vizət — gəgər toko çoçkom ьm. Əddən soça sedəнь panьt uçitik puokkez da kəsьnik ku-sokkez. Ыьna setçin ətaməd dьnşaq oləнь oçirьs.

Tundraьn olişses vizəнь kərrez. Kərьs açьs asьs sedtə ьm uvtşis ңiesə. Şojasə kərrez vьdəs ңiesə. Sek kovşə vьdənnьslə oçirьslə aslanьs tavunən munнь mədilə.

Tundraьn olişses şojəнь kər jaj, juəнь kər jəv. Kər kuçikkeziş vurəнь asьnьs paşkəm. Kərrez vььn-zə i vetləнь tundra pьdьn ьm-mezət.

Əddən vь şəkьt vəli tundraьn ovнь kər-reztəg.

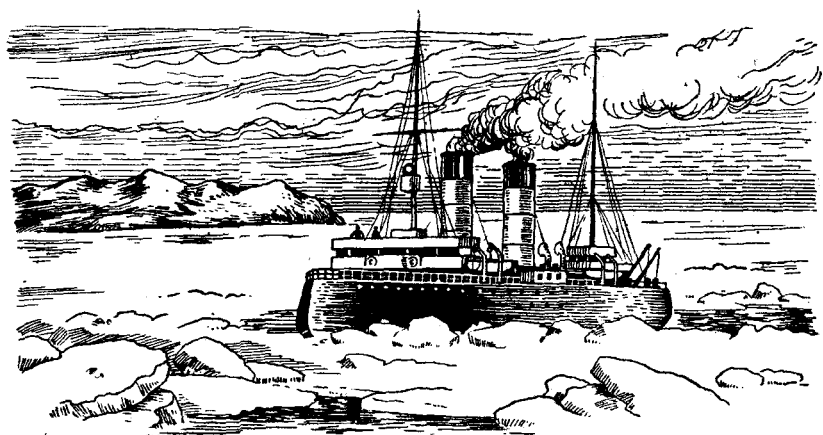
## Jьez kolasьn.

Ыьн-ыьн ojlaңьn em strana, kьtən veksə ovlə təv. Gəgər ьm da jь. Oçirьs şetisə asьnьs kьv: velətnь etə stranasə, pişkətnь setçin jьez kolasətşis tuj. Una koravllez vəjisə morjo pьdəsə, una oçir ətisə jurnьsə.

Сьвэргьн отир пондылисэ ета странаэ левзънь  
vozduxət vetlan koravı vььн — dirizavı vььн.  
Dirizavısa etə vətis purga-padera. Dirizavı lois  
givelə. İstisə sь vьvşan radio kuza juər: „otsalə,  
umələ pərim!“

---

Отирсэ умəлиş левънь munis mijan jь zug-  
dan parakod „Kraşin“.



Munə jь zugdişьs ьlə-ьlə ojlaŋə. Kьtçə te  
zar keran — gəgər tьdalə jь i jь! I kьnym ьlə-  
zьk, sьnym jььs loə kьzzьk, sьnym jь zugdi-  
şьslə şakьtzьk sijə zugdьny.

---

Lezisə parakod vьliş aeroplan. I levzis sija  
jьa ьbbez vьlət kossьny umələz loəm mort-  
tezsə.

Nedьg mьjiş kazalisə aeroplanışan: ьm  
vьlas kujləny kьeəmkə otir. Nija vəlisə lovjaəs,  
vərətçisə. Aeroplanışan nьlə çapkisə şojantor.  
Seşsa radio kuza juərtisə parakodsə, med ço-

zazьk loktisə azzəm morttez dьnə. Bəra jь  
zugdiş pondis pessьnь jььskət, pişkətnь aslьs  
tujsə.

Vermis-ed „Krašın“ loknь oтіrьs dьnəz.  
Bьdənnьsə niјə puksətis əs vьlas.

50 gəgər lun ena oтіrьs olisə jьez kolasьn.

## Şonьt stranaez.

Şonьt stranaezьn lьmьs ңekər oz ovlь.

Setçin pyr şonьt, a gozumnas əddən zar.

Bьdmənь set-  
çin gьrişsa-  
gьriş puez. Se-  
eəm puez vьlas  
i ploddez ov-  
lənь əddən gь-  
rişəş.

Vərrezasuna  
bьdkod kajьs  
da zvirьs: lev-  
vez, tiğrrez, slo-  
nnez, ovezana-  
ez, zmejjez, po-  
rugajjez.

Şonьt stra-  
naezьn bьd-  
mənь limon-  
nez, apeşinnez,  
vanannez, kofejnəj puez, çaj kussez.

Setçin puez vьlas korьs olə bьdsa vo, ңe-  
kər sija oz uşlь.



No setçin eməş seeəminnez, kýtən una voezən oz ovľь nekъeəm zer. Setçin kaplı nem oz vьdmь — ne turunnez, ne puez.

Setçin — pustьңa. Setçin — pesək i pesək.

## Verbľud.

Pustьңaьн soça azzan seeəminsə, kýtən vь vəli va. Toko vaez dььн setçin vьdməнь puez da turun.

Ena pustьңaezət vetlikə mortьslə vura otsale verbľud. Verbľudьs dьr vermə munьь ena pustьңaezət. Sija vermə lunməd ovнь vatəg da şojtəg. Verbľud vььн kьskaləнь vьd şəkьt torrez. Siz-zə sь vььн vetləнь i ořir.



## Ovezana.

Olə zvirьs eta ььн,  
sonьtinьн, kýtən zar,  
kýtən təvsə oz azьvľə,  
veksə gozum, zoriz şar.  
Şvнь vermə sija vura,  
vəryн pu vьliş on kut.  
Kər duttaşə onla jurən,

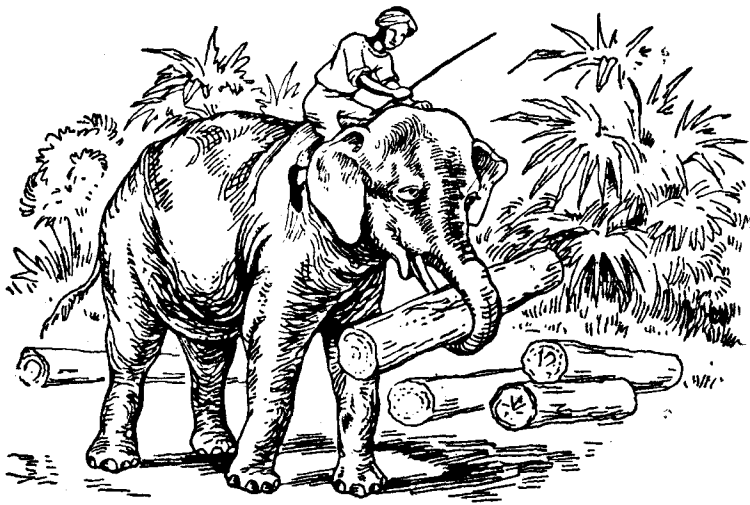
vəzən vizььнь zev ļut.

Sija una tor vezərtə,  
mort kod çuzəm, supьt ki.

Kər ңoļ kok vььн kotərtə,  
neto munə, kьzi mi.

Noko tədə: kin-nə eta —  
vəza, gəna neçuļim?

Eta zvirьs — tədat metəg —  
ovezana sьlən ңim.



## Slon.

Slonъs olə sonъt strana vərrezъn.

Slonъs medъzъt zъvotnəj, no, kъz ņe kъz mortъs i sija kuzis velətnъ.

Velətəm slonъs — əddən bur otsaliş mortъslən.

Sija novjətə vъd šəkъttezsə. Aslas ьzъt kovotən vermə levtavnъ gъriş, kъz kerrez. Kovotnas-zə piŋlalə da pərlalə vъdsa puez.

## Ŧigrez da ʒevvez.

Ŧonъt strana vərrezъn olənъ ʒevvez da Ŧigrez. ʒevъs i Ŧigrъs Ŧojənъ zъvotnəjjezəs. ʒevъs əddən vъna. ʒəpanas sətəmən sija vijə porozəs.

Ŧigrъs siz-zə əddən vъna da ʒok. Əddən šəkъt beregитnъ stavunnesə ena zvirrezşan. Vaçkişənъ nija mijan kaŋ vъlə. Siz-zə çeççəvtənъ kutan zvir vъlə, kъz kaŋъs çeççəvtə şir vъlə.

Bura polənъ ʒevvezliş da Ŧigrezliş zvirres. No mortъs i nijə kuzə kъjnъ da velətnъ.



## Peon.

Peonən suşə seeəm mort, kəda uzalə jəzlə. Mədnoz, sija loə qevəm mort. Amerikañ ənəz eməş seeəm qevəm morttes.

Çaj ЪВ вьлн una uzalisə qegrrez. Uzalisə nija zar вьлн, şojtəg i soççıştəg, ət pemytşan da məd pemytəz.

Bərşanəns sulalənp ɣettezən. Auzə əddən şəkət, kolə ovnə mьskьrən, a mьntisə nylə grossez.

Kuz rьt-ñi Dañil vizçisə ajsə. A taťs sьlən vələm peon.

Çoza taťs loktis.

Əddən i mьzəm, oz vermь ɣelki vaitnə, ədva i loalə. Şojis kizerik poklovka da siz i şinnes kuşisə.

Lunnas Dañil vetlis ajьs dьnə, ЪВ вьлə. Ajьslən mьlaьs vьris da suə: „kət jur orətə, a seşşə uzavnə og vermь!“

Vizətisьs sija kulьstis ɣetən da rjakəstis: „ьzьt strapkovşas mьntьnə da esə i uzavnə ətik vo!“

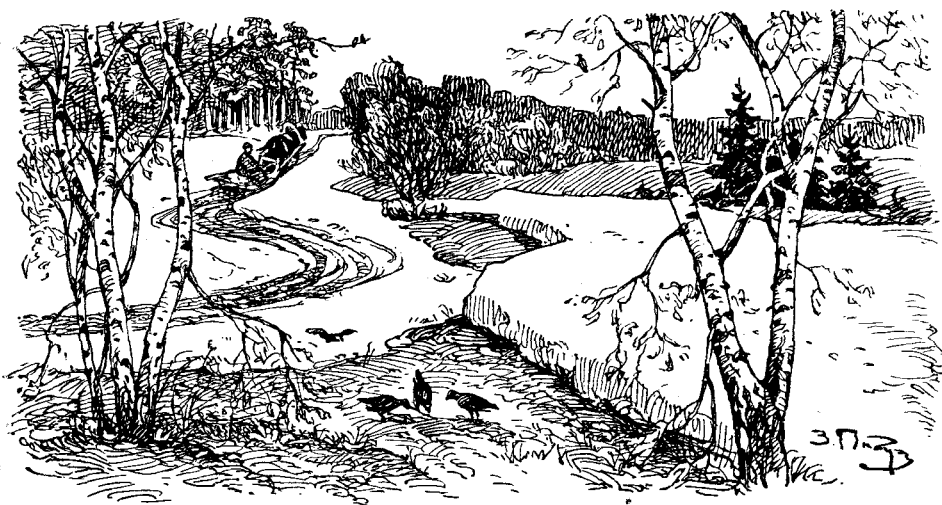
Etaz uzalənp burzujjezlə çaj ЪВВЕЗ вьлн vuzaləm morttez.

## En vunət vonnet jьliş.

Şəd zonoklə dona mam  
şьlə pişna lullətan:

— Вьдмь, вьдмь, зонəj, —  
ponda şьvnə me, —  
tenat eməş vonnez,  
ed ɣe ətnat te,

kýtən aj oz vermb,  
sen otsalas zon.  
Uz, şəd şina zarni,  
uz, aş loktə on,  
vez zonoklə dona mam  
şylə pişna lullətan:  
— Вьдмь, вьдмь, зонəј,—  
ponda şyvň me,—  
tenat eməş vonnez,  
ed ɲe ətnat te.  
Nykət ɛɲə, viə—  
vermat seki tijə.  
Nykət te on uş.  
Sodtʹ vɲn,  
uz, ju-Dzin, uz...  
Çoçkom zonlə dona mam  
pondis şyvň lullətan:  
— Ə-ə, kagaə,  
uzas zonə, uçətə.  
Вьдмь, вьдмь, зонəј,—  
ponda şyvň me,  
tenat eməş vonnez  
nylə otsav te.  
Nykət ɛɲə, viə—  
vermat seki tijə.  
Nykət te on uş.  
Ə... ə...  
ə... ə... uz...



## Çarəm vylət.

Oz talun sajmis Jogor. Boştis knigaezən şumka, şujbıtis nañ da munis Petra ordə.

Petra talun dır uzis. Sajmätis Jogor Petrasə: „çeçць, Petra, munam skolaə“.

Çoza paştasıs Petra. Pondisə munñ skolaə.

Đerevña romas nı dıñə esə ətlaaşısə Piła, Mari, Ərin da Pjodorok. Petra suə:

— Çeład, munam çarəm vylət, veşkıtə.

— Munam, munam! Bura talun çarəm, lev-tas mijanəs, — vaitəñ çeład.

Pondisə kotərtñ çarəm kuza. Pırisə vərokə. Rjaksəñ. Kız uvtiş çeççəvtis kəç.

— Kəçs, kəçs! Tripan! Tripan!

Uşkətçisə kəç şərə. Da kəş te kəçəs verman kutñ? Bəzsə toko nılə mıççalıs.

Bəvaləmən da şeraləmən çeład ez i kazavlə, kız loktisə skolaə.

## Мъj-нә ета lois?

Gortә рьгi talun оз,  
әддән меньм диво:  
льм керәс дьн ави |оз,  
çeład ozә шыә.  
Льмиш керәм çоçком mort  
von umә|ççәм, gorzә.  
Tuj şәdәtә, şera gort.  
sondi jugәр. orsә.  
Льм ләzәtә, sodә lun  
da zendamә oյьs.  
Çarәм vьlәt suç kәt mun...  
Мъj-нә ета lois?

## Gorodok.

Sava дьньн керәс doras әкşisә Jogor, Jepim, Onton, Mikov da una esә çeładьs.

— Orsamә gorodokән,—suis Onton.

— Orsam, orsam!

Kazavtәg sogmisә ьзьt льм kokollez. Çukәrtisә nijә çeład әtlәә.

— No, kin me dor? Loktә tatçә,—suә Onton.

— A kin me dor?—gorәtis Jepim.

Jansәtçisә кьк torjә. Boştisә çag, әt vokсә vadisә. Pondisә vorozьtnь, kinлә pukavnь gorodokьн. Gorodok dәнzis Onton çukәrlә.

— No, çeład, ed şetçә! Pondam vojujtnь!

— Кьәәvtә Ontonsә, кьскә kokәttis, berez-dәtә! Рьгә gorodas, рьгә!—çirzә Jepim.

Başa levis вьлиш vojna. Tułki-melki berez-daşәnь, uşәnь, kajәnь...

Dыr pessiә. Nekkәda oz ŧetçә. Ремьтәз or-  
sisә.

Gәrd çuzәmbannezәn pьrisә gortanьs. Velә-  
tisә urokkez da kokñit ŧәlәmәn vodisә.

## **Тима саҗәһникьн.**

Çәlad talun vetlisә Тима саҗәһникә ros саҗлә.  
Әddән i una setçin kәç ŧledьs. To setән vad  
uvtas lьmьs jamaән sьlәm, tьdalә, kәç kujlәm.

Pondisә çәlad keravnь ros saҗsә.

— Jogor, Jogor, vizәt-zә mьj ьzdaәŧ-ñi vadәs  
poçkaes,— gorәtis Jepim.

— To, to, vizәt, estән emәŧ-zә, kьŧŧis-ñi  
lәŧәtçәnь petнь,— suә Jogor.

Çәlad çeglalisә vad saҗtez da vajisә niјә skolәә  
velәtiŧьslә mьççavnь.

## **Mutәg ььdmis.**

— Mamu, vaj menьm burzьk luk, me siјә  
sađita,— suә Pronә.

Bәrjis mamьs burzьk luk da ŧetis. Pronә  
kiŧtis kruskaә va da puktis setçә luksә.

Darja vavьs kopьralә jurnas da ŧeralә:

— No i karçjәr! No i uzaliŧ! Mutәg to sa-  
đitis luksә, vaas. Vizçis әni urozajsә!

Kuim lun bәrti lukьs lezis vaas çoçkom vu-  
zok. Vьlә pondis ььdmьнь vez turunok.

Vez turunokьs jugьtlaңas kьŧŧә, әtmәdәrә  
kьz joŧokkez petәнь.

Luniŧ-lun luk turunokkez loәнь jonzьkәŧ i  
jonzьkәŧ. A çoçkom vuzokkez juәнь kruskaŧis  
vasә. Pronә radujtçә.

Vizət, vavı, kыз lukys va vevdəras vьdmə.  
Divujtçə vavaьs, gogьsalə jurnas da oksə:  
Ok, Pronusko, mьvkьda-taj te mijan zonkaьs!  
Me, vaťa ənəz eg tədlь, med lukys vermis vьd-  
mьnь mutəg va vevdəgьn.

## Lunьs kuzьk i kuzьk.

Sondis vьlnьzьka i vьlnьzьka pondis levtiшnь  
novoas, sontə sija burazьk i burazьk. Rьt ke-  
zas kьntas da kerku jurrez dorşan əsətçənь  
kьnməm voťvaez. A sondis kəg sontьstas, sek  
voťvaez uşənь.

Lunnez şo kuzьkəş i kuzьkəş.

Medkuz ojjez ovlənь təv pondətçikə. A sь-  
vəgьn vьd lunə sondis pondə vizşьnь novoas  
dьgzьkən. Petə sija ңevna ozyьk, a lezçə şo-  
rənzьk.

Loktis mart təliş.. A mart təlişьn 21 lunə  
lunьs i ojьs loisə ətkuzaəş. I ojьs—12 ças, i  
lunьs—12 ças.

## To sьlə lьm.

To sьlə lьm i sorrez zev,  
vьd kajьs loktə, şьlə gorəp.  
Əşьnə pəltə sonьt təv,  
paştaşas vərys vasək korəp.  
I novo səstəm, kыз şinva,  
sondi jugərys mu okalə.  
Moroza kadьs, lьm, purga  
vəra-ed dьr kezə çulalis.

## Loktə tulʙs.

Loktə tulʙs. Una uz sija vajə şəras: gərnʙ  
bʙdəs ləşətəm musə, kəznʙ sija şuən, tʙrtʙ  
plannez.

Şələm raduvjas jotkəp munʙstas, kər dumaj-  
tʙstan tulʙs jʙliş.

Əni mijan kolxozanʙm toko sʙ jʙliş i vaş-  
nierz, kʙz-bʙ burzʙka çulətnʙ tulʙssa kəzan kad.

Çozʙk, çozʙk kəznʙ — ətik lun med sek ez  
çulav veş!

Kəzʙs mijan bʙdəs ləşətəm esə təvşan —  
tuşʙs gʙriş, sortirujtəm. Kəzan masʙnaez esə  
abu-na bʙdəs vizətəməş. Kolə çozʙk vizətʙnʙ,  
med vʙəəmik-zə nija pondisə kəznʙ.

Loktə tulʙs, sija oz vidçiş, bura termətlə  
oçirsə.

## Komi praznik.

Talun komi praznik. Eta lunə oşşis mijan  
Komi okrug.

Ajnʙməs nuətim komi rʙt vʙlə.

Şkolaas jəzʙs tʙr. Viştalisə doklad, kʙz oçi-  
rʙş car dərni kərkə oləm — uməla da şəkʙta.  
Kʙz loktəm Okţavskəj revolucia da suvtə-  
təm sovet vlaş.

Viştalisə, mʙla taluŋna lunsə vʙd komi mortlə  
kolə tədʙnʙ. Mʙla koləpnʙ komi kŋigaez, mʙla  
skolaʙn kolə velətçʙnʙ komiən.

Şʙlisə komi şʙlankʙvvez, viştalisə kʙvburrez.

— Gazaə çulətimə komi prazniksə, — loktis  
gortə da suə ajə. — Me esə eg tədʙ, mʙjlə

praznujtəň komi prazniksə. Eg tədľ, mýjlə  
Komi okrugsə, mýla neprimenno kolə velətnə  
komi kǝv vǝľn. Eməş siz-zə aslanym kǝv vǝľn  
gazettez. Jonməň kolhozzez.

Partia juralem uvtn Komi okrug surpta  
munə ozlaŋ.

## Tulǝs.

Vot çulalis kəzbt təľs,  
loknb pondis tulǝs.  
Sondi vǝľna-ŋi vetlə,  
loktə gaza lunǝs.  
Kerəs dorǝn mi mǝççişis,  
sor kotərtə, zolǝgə.  
Iŋka kajis govŋiçaə.  
strubiçaən golǝgə.  
Çeľadokkez vǝdəs gorəŋ  
ətəřət kotraşəň.  
Muzyk pələs vǝd tor kerə:  
eurşəň, keraşəň.  
Kajǝs çivzə, poz ləşətə:  
azə, loktis tulǝs.  
Luniş-lunə ľm sǝlətə,  
sonbt loə miǝs.

## Guə ľm çarkəm.

Sondi morossez vǝľn avu-ŋi ľmǝs. Kolççəm  
toko karta vərrezə da jər vokkezə.

Mitrejlən ajǝs dodǝalis vəv. Puktis dodas  
vzbt korov. Miŋa jualə:

— Kytçə-nə, aja, mədan munǝ dodnas ee-  
eəm ɳaŋas?



— Munam mekət gəŋajtɲ, — suə ajɲs?  
Munisə vəvnas tola dɲnə, pondis ajɲs teɲnɲ  
lɲmsə korovas.

— Aja, kɲtɕə mədan etə lɲmsə vostɲnɲ?

— Tenə məda verdɲnɲ, kər ɲaɲɲs vɲras.

Pondisə kɲknannɲs ɕeravnɲ.

Vizətə ɕo Mitrej, kɲtɕə ajɲs lɲmsə nuas.

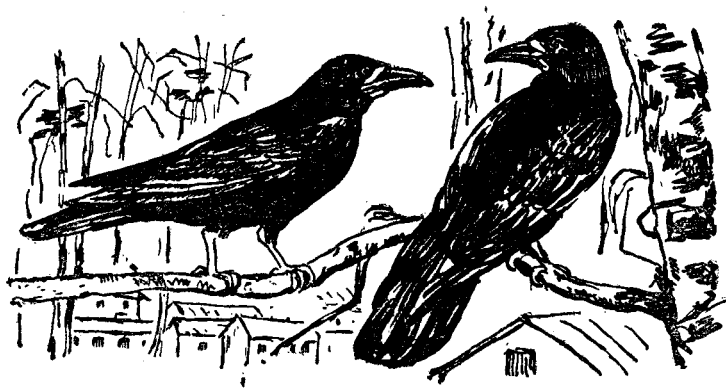
Tɲris korov, vasətis ajɲs vəvsə gu dɲnə.

— Pɲɲ, Mitrej, guas da taɲ lɲmsə.

Pondis ajɲs lɲmsə ɕurkɲnɲ i ɕurkɲnɲ, a Mit-  
rej taɲnɲ.

## ɕəd rakaez.

Vɲdlavn mɲɕɕisə vɲdsa stavunnezən ɕəd  
rakaez. Təvsə ɕəd rakaez ɕulətisə lunlaɲn,  
sonɲtinnezɲn. Nija vura termaɕisə lokɲnɲ vər  
taɕɕə, gortanɲs.



Bur pogoddaə nija vɲdsa lunən mukəd pɲ-  
ɕas levzɲlisə ɕo kilometraezən.

Levzɲtən ɕəd rakaezəs vətɲvlis purga-  
pa-dera. Una kajjez əstɲvlisə sadɲnsə da kulisə  
tuj vɲlas, taɕɕə vər loktɲtən.

Medoz loktisə medvɲnaes.

Əni nija soççişənb. Nija vetlätənb mi vylät  
da guddənb sija aslanb jon nırrəzən.

## Kin sija?

Loktis medoz, çim-şəd, zag,  
muşis şojə una gag.

Loktəm vərən ızdis va  
Eta kajb....

## Mijan storozzez.

Kin mijanlə otsalə peşşənb urozaj ponda?

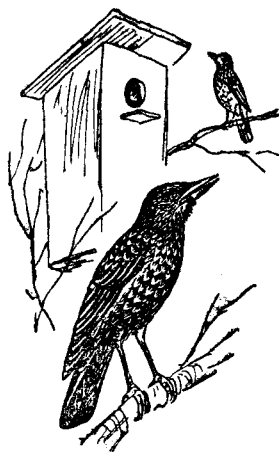
Mijan borda, vura azzan, storozzez: çikişsez,  
şəd rakəez, kərəm kajjez, zəzzəz, şəd kajjez.

To kin vura mijanlış karaulitə ıbbezsə vıd-  
kod vredişleziş. To kinlə mi stroimə jon da  
sonıt kajpozzez, to kinlə nijə əslimə puez vylə

*Coza tulb. Celad,  
pantals kajjezsə.*

## Şəd kaj.

Povetı uvtən me pukala,  
vəsja, kera vil kajpoz.  
Şəd kaj kbz vylən pukalə.  
Kernə kolə şlə poz.  
Sija loktis sariz sajiş,  
pondis şvnb pişnasə.  
Una gəzsə jəzlə va is:  
kuz lun zıızə suñnalə.



Kajpoz jur vьln pukalə,  
sekşə bordnas, gazətə,  
pişna şylə da goralə,  
kəzьt təvsə vasətə.

### Təd-zə, təd:

Gəşsez ponda kerkuokkez  
ləşətisə çelədokkez.  
Loktis tulьs. Соньт-taj.  
Çoza mьçças jur...

### Çuzə-ja kəzьsьs?

— Misu, Misu, to me kolxoznəj ambariş  
vaji kьrm zər. Vizə kьəm gьriş da vasək.

— Mьjlə, taçu, zərsə?

— Pravleņņo eəktis puktьnь çuztьnь, vizə-  
tam, kьz çuzə kolxoznəj zərnьm. Pьrav zozulə  
da kurav kasņikə mu.

Misu azzis vaz kasņik. Pьralis zozulə da  
puktis kasņikas musə.

Lьddisə 100 tuş da kəzisə kasņikas.

— Misu, en vunət asьvveznas kişkavlьnь,  
kьlin?—gorətçis ajьs da levtis kasņiksə zaz  
dorə.

Misulən sija i tədvьln: kьz-vь ñe vunətnь  
kişkavnь kəzəm zərsə. Toko jestas asьvnas  
çeçьnь, pervo-zə kutçişə kişkaləm verdə.

Nedel vərti vez zuən mьççişisə medozza pe-  
tassez. Misu ossaşə ajьslə:

— Taçu, taçu, kьəm vasəka zəgьs petəm,  
oj-joj-joj!

— Norovitam ešə lunməd, a sʙvərgʙn vizə-  
tam, mʙj loas.

Lunməd vər̄ti petas pondis ləzətʙ. Misu  
ətik asʙlə ajʙskət pukʂisə petas dʙnə, pondisə  
lʙddʙnʙ: 100 tuʂiʂ petəma 97 tuʂ.

— Petasʙs vur,—gorətçis ajʙs,—siz-kə i ʙv  
vʙlʙn vura petas—nem rovʙnʙ, rozə kəzʙnʙ. Vet-  
lʙnʙ kolə kolhoz pravʂennoə, viʂtavʙnʙ setçin,  
kʙz kəzʙsnʙm çizə.

Rad şələmən ajʙs paʂtaʂis da petis ətərə.

Misu pondis lʙddʙnʙ ešə mədrəv, med aslʙs  
tədʙnʙ, kʙəəm petas zərgʂlən.

*Кəzʙssə kəzʙtəzzis  
kolə çiztəʙnʙ.*

**Aslanʙm meʂniça.**



Pondisə kotərtʙnʙ sorrez. Çeləd vʙdənnʙs  
ətərgʙn: kəda zʙrgən, kəda vedən. Ətikkez sor  
lezəʙnʙ, mədikkez pruditəʙnʙ.

Şerga melniça ləşətə. Boştəm vedok, səras  
borddez vartəm da puktəm sijə popereg sor  
vılas. Sorıys bergətə sılış kołososə.

Radıys çeıadıslən mımda: eta-pə mijan mel-  
niça!

Kərtaləm Şerga kołoso verdas suııs, a sь  
berdə çag. Suııısь kattıışə vedok verdas, çag-  
gьs sor paıııt kajə, vьıtte pьz.

Çeıadıslə divo, a Şerga suə:

— Eta mijan ətlasa melniça, kolxoznəj mel-  
niça.

## **Vaьs oşşis, jь kvıtə.**

Otıııys mımda vadəras. Talun jььs vərzis,  
pondis kvıtııь. Lezçisə sakkezən çerisə kьjııь.

Trinətəııь kvıtəııь posııı jь torrez. Ju sərət-  
tııs supıta kvıtəııь gьrıış jь plassez.

Una otıııys va doras: ətikkez sakaşəııь, mə-  
dikkez sulaləııь da vizətəııь.

Von ətik sakьstis jь uvtsə da una-ed, veı  
toko, levtis sakıejıısə.

## **Mazaj dəd.**

Ətrьr me pьz vьıııı pes vajııı muni.

Una pes kvıtə.

Tulııssa vaьs-ed vizıv da ota...

Muna, kutala. A vaьs şo sodə...

Azza, von ozam, vizət, ostrovok.

Seççə çukərtçəmaş dasməd kəçok.

Matə şıvətçı sti, vəgəııь peıılez,

ətikəs levti da gorəti sek:

— Noko, çeççalə-zə, kuz pela zellez!  
Strok da strok kəççezə... РЫЗ-ТЫР-ед—  
şmek...

Çuţ-ed to va pьekə nija ez sedə,  
va uvtas ostrovьs əsis vьdəs.

— To-taj,— me sui,— ed en-вь vən  
kəs...



Кьvзə ti, kəççez, vura Mazaj  
dedəs.

Lokti me beregas, suvtystis pьz,  
suvti da gorəti: „noko ti—kьss!“

Nəv joşən pəltəнь kəçokkez!

Tərmaşə! Kьlit, ej, zvirokkez!

Kotərtə vərə da zevşişə,

şin ozə təvnas ed mьççişə!

A to meţitça, lьja—krop!

Te berezdaşan, uşan—

klop!

## Kylalə vər.

Una tavo İnva kuza kыләтәнь vər. Pervo kыvtis ker, сьвәгьп pes. Çoza uzalәнь vər kыләtişsez. Termaşәнь kыләтнь, кытçәз ez çin va.

Çelad talun lezçisә İnva pos vьlә.

— Kытçә eta vәгьs kыvtә?—jualәнь çelad vәр kыләtişsezliş.

— Eta вьдәs munas viļ fabrikaez da zavoddez stroitнь. Setçin vәр vura kolә, — suis panьt vәр kыләtiş.

— Una tavo kыләtat?—vәra jualisә çelad.

— Tavo kыләtam kыkişәn unazьk mәjmuşa. Uzavnь kolә çoza, supьtzьka vәгьнь,—gorәtis mәdik vәр kыләtiş. Açьs şo tojьstә i tojьstә bagornas kerresә, kәdna pьkşәнь pos dьnә.

A kerrez şo kыvtәнь i kыvtәнь, drinәtәнь ļukaşәнь әtamәd verdә, gәгәнь va bereggezsә.

## Vәjlәm.

Va çinis. A vәгьs şo esә omәn va paştaas munә. Әkşәmaş va doras Sava Ivan, Lova Grisa, Gurja, Jeprem Әndrej da esә una nьkoddes-zә.

Mukәdlәn kianьs bagorrez. Şibalas ker, çelad kutasә da „raz-isso“ viştalәнь.

Lova Grisa da Gurja kutisә kыk ker. Mәrtisә bagorreznьsә keras: әтьs әt keras, mәdьs mәd keras. Pukşisә da pondisә kыvtнь. Blә-ed kыvtisә. A va dorәt çelad kotәrtәнь da çirzәнь:

— Grisa!.. Gurja!.. Vәjat-ed, vәjat!

A Grisa da Gurja kыvtәнь, ukәtәнь şьlәнь.

Vižət, „Iz uvtʲn-ŋi“ kʲvtənb. Va nʲrnas ker-  
rezsə vartis beregas. Kerrez paškalisə. Bagor-  
rez kišinʲs mezmisə.

Buļ-boļ vaas ušisə. Kʲokkeznʲs kʲzkə suzisə.  
Luž-vaəš petənb, gorzənb.

A čelad šeralənb:

— Mʲj azʲylit, kʲz kʲvtnbətə. Vištəlim-taj  
tijanlə: ed pukšə, ed pukšə, a tijanlə i kʲv oz  
tər...Kʲzkə avu rʲdʲn, a to-ed i vəjnʲ-bʲ vermit.

## Stanok.

Əsn uvtə, peļəsokə  
čelad kerəmaš stanok.  
Jogsə čʲskəmaš rosokən,  
setčə puktəmaš pəlok.  
Kʲk zekok štena gəgəras.  
Čoza sogmis viļ rʲzan.  
Kasnik tor, čagokkez səras, —  
sija nʲlən vekər-pan.  
Ətik tʲr ələzas vajə  
kəzla uvtiš piļnəj čag.  
Mədik setən peļəs sajas  
garjə musə, kʲzi gag.  
Va petkətisə dozokən,  
kasnik torə — mu kʲk pan.  
Vasə kištisə, čagokən  
mutejtisə — lois nan.  
Siz luntʲrən nija tatən  
kʲvntʲrtənb, orsənb,  
kʲtčəz mamnʲs oz pet saʲən  
kornʲ kaga gʲtčətnʲ.



## Bədsə sājmə.

Bulğəmən, zolğəmən kotərtənb tulbssa sorrez, zar vizə vlybn səstəm novob. Vlybnzbykinnezbn, sonđi moros vlybn, mlytçışə ləz turunok.

Lyms vəras kujlə esə bədsa toləezən. A vizətan-kə, setən-zə vokas, toko-toko slyəm lym uvtsaņas, şeralənb lymdor çaçəez.

A vəras, toko jestas çulavnə lun — bəra vil tor. Loktənb ilyaņ-ilyaņ gəşşez, gazaəş da gorə golosaəş, — ləşətçənb kernə pozzez.

Uməltçystəm kəçokb, sonđi moros vlyas nuzətçystəm, — byğlaşbələ setən, vunətəm təvşa kəzbttez jlyış, çulaləm ebgjalan lunnez jlyış.

Şəd raka vațtəlaşəmən vetlətə by kuza, əktə gaggezşə vorozdəzət.

Zykən, supyta levzbstisə by vylə şədkajjez. Kossənb nija gagokkez, guddișənb mu vlyas.

A pu jyvvez vylət çyləmən, supyta vetlə ur.

To, çəççis-ņi aslas guiş vər dad — os, petis kusunok vylə, çikərtis şinnezsə tulbssa sonđișəņ. Kuz təv-ed sija kujlis aslas guyn.

Levalənb kyrrez da kbz ryan kerişşez stukətblənb pyrreznanb pu kuza. Ne veş nija stukətənb — kossənb gag pələssə. Toko jestas kor uvtiş petbşnb gagokb — kyr sije sambstaskokbsta da əmas.

Ətmədərə paşkalə tulbssa gor, paşkalə gəzən da gorən:

— Bəra loktis bura vizçışana tulyb! Bəra bədsə sājmis da olə bədsa olanən!

## Bəsar.

Şad vərəb zardə, vozdux səz.  
Koznaşə sonđi bi jugərən.  
Pondətis şylankəvsə oz  
kəməg kolasən bəsar gorən.  
Şviştalə sonđi vylən bord,  
vylışaŋ zulzə, şilgə, şylə:  
— məcçişə tulb tom, ti kəlat?  
şyləta tulb, lovzan gort.

## Skola karçjəgən.

Talun mi saditçim aslanəm skola karçjərə.  
Una-ed vəli çeľadəb, izəvtəp bədəs uzaləp.  
Ətik vorozdasə levtə, mədik saditə, kuimət mer-  
jajtçə, — supəta munə üzə ozlaŋ. Velətiş mi-  
jankət ətləp-zə. Gaza ətləp unəp uzavp.

Velətiş viştalə mijanlə, kəz məc saditp. Avu-  
pə-ed uməl muəb, a eməş toko uməl kəz innez.

## Vugraşəm.

Łovin Vaşu Gyrçig uvtə kajə vugraşp.  
Łoktis sь dьnə Əməl Vaşu da suə:

— Vaşu, voş menə şərat.

— Kajam, məc-ed tekət keran.

Регьта Vaşu munə, a Vaşu lutkə-kotərtə  
vəgşaŋas.

— İnvəb mьmda çinəm, kəz sorok ləəm.  
To galeşnik vylən vugraşə-ŋi Marko İlla,—suə  
Vaşu.

Łoktisə Vaşu da Vaşu İlla dьnə, suvtisə  
vokas. Vaşu pueətis şisə.

— Mun, Vaņu, vaj prud turun bereg dorşis. Me tenyt naplavokən ləşəta vugʻrsə. Aşym siz ponda vugraşn̄.

Samalis Vaşu vugʻr v̄las n̄z̄v̄n gag, çarkis da mərtis vugʻr saʻinsə galeşnikə. Pondis ləşətn̄ Vañulə vugʻr.

— Te, Vaņu, k̄z̄ çarkən vugʻrsə, vizət, oz-ja vəj naplavokyt. K̄z̄ vəjas, sek k̄sk̄, — velətə Vaşu.

Samalis gag da suis Vañulə:

— Na, vugraş etçin!

Kutis Vaņu vugʻr satin, loktis va doras da sv̄rgis-v̄ supkis. Ez. mun vugʻr̄s: va doras uşis.

K̄skis da mədrəv̄ k̄z̄-v̄ çark̄stis, satin̄s va kužas voʻs toko loktis.

— Bəv̄v̄v̄ zonka, m̄la çerisə vasətlan! — pondis Vañusə vidn̄ Marko IIIa.

D̄r-ed i sulalis Vaņu. Şo vizətlə vətəm prud turunsə. To, v̄l-ed vəjiş... Vaņu pondis per̄t-z̄ka k̄sk̄n̄. V̄l-ed sedəm peskan.

Çerəşis Vaņu çerisə mezdətn̄. Peskan əmsə oştəm, vugʻrn̄as s̄ d̄niş p̄ssə. Çarkis Vaņu vugʻr saʻinsə mi v̄lə, kotərtis çeri d̄nə da mezdətis sijə.

Bəra Vaņu supkis vugʻrsə. No vugʻr̄s k̄saşis şlapaas. K̄z̄ şvişn̄itis — şlapās vugʻr şəras munis. Pondis Vaņu gorz̄n̄. Vaşu şera-ləmən suə:

— Çəv, Vaņu, en gorz̄. K̄sk̄ toko vugʻrtə, şlapāt vərşan̄as petas.

Vaņu siz i keris.

## AÇYS asıys kəzain.

Gırçig posadın olis kreşşanın Pedət. Korisə ətrıy Pedətsə sobrañno vılə. Setçin sılə su-əny:—Pedət dad, ır kolhozə.

— To mıj pondəmaş vaitnı, suə panıt Pedət,—mıjlə menım tijan kolhozınıt. Aslam kerkiyn-ed me açım aslım kəzain. Mıj menım kolə, sıjə i kera. Kər menım kolə—uzala, kər—soççısa.

Siz sıja kolхозas i ez ır.

Loktis tulıs. Lımıs sılis. Muıs şədətis. Brım vajətıstə ıvbez vıvşan. Dodđalis Pedət assis Savraskosə plugə. Munə gərın assis mu-sə. A muıs sılən—kıtən klijnok, kıtən ki doloñ pašta dəmasok, a kık kilometra sıjın esə etik piña pašta poloskaok.

Gərə Pedət, mışəmən-mırsə, kəstə assis gorıvsə. Lun sərnas kotərtə sı dıne Grısuıs. Kə-jətə ajıslə kusək nantor da tuisın ırəsok.

A Savrasko ədva kokkezsə kıskalə. Təvnas şojanı sılən vəli əddən umə]. Zərsə ez i az-zıv, a tulıslanas i turunıs pondıs jeeə mıç-çazın.

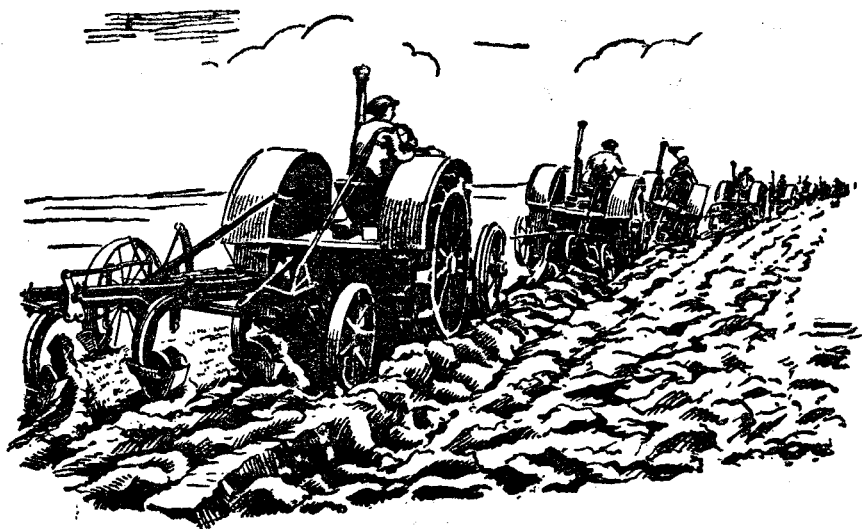
Şojıstas Pedət, da vərə uz verdə. Etikən uzavtən ed əddən zagəna uzıs vessə ozlan, etikən vıdəs on kurtıs!

## Kolhoznikkezlən.

Sıja-zə asılə i kolhoznikkez pondətçisə gərın. Rıtşanas esə kolhozə loktisə traktorrez. Oz-ed asıvınas traktorrez verdə kısalitə nıl

lemeka pluggez da lezisə niyə pavtɨrtɨnʹ mu morossə.

Munə traktorɨs ɨbbez vɨlət, suɨalə plassezsə paşkɨta da voɨkɨta. Lun sərnas kolhozɨnikkez



əvedajtisə. Telegakod, kruggeza kuxnaən ka-jətisə əvedsə ɨbbez vɨlə. Əvedajtisə traktoris-səz, i vərə viliş pondisə gurətnʹ traktoriez, vərzisə da əzzisə guɨajtnʹ paşkɨt ɨv kuza.

Rɨt kezəs şəd-vizis ɨzɨt gərəm mu plas.

Bura kolhozɨnikkez uzalənʹ. Kokɨitzɨka munə ətlasa ız.

## **Obsestvennəj dobro ponda.**

Zəptisə kolhozɨnikkez tulɨssa kəzan kad kezəkəzɨs. Kiştisə siyə ambarə da suvtətisə Ştepan daɨəs karauitşɨnʹ.

Kulakkez mədisə padmətnʹ kolhozɨnəj kəzan kadnas, şetisə asɨnɨs çorɨt kvɨ—guşavnʹ kbzka kolhozɨnikkezliş kəzɨssə.

Мъј позә kernь, мед Штепан дад мунис колхознәј амбар дъниш? I vraggez аззисә мъј kernь: nija suisә — әзтълъ сьлиш керкусә. Podipә çapkas овсественнәј добросә да котәртас къскълъ бишис ашсис pazьтса.

Къз кулаккез dumajтисә, siz i керисә.

Sulalә Штепан, karaulitçә. Pьd-oj. Gәgәр сь не тәv.

Drug derevналаншанас pondisә къvнъ gorәt-lan сьез. Аззә — pozар. Kotәртә una отir.

Кълә, gorәtlәнъ сьлә-нi: — Штепан, kotәрт çozьk, kotәрт, tenat керкуьт sotçә!

No Штепаньс оз i vәrzәtçьс mesta vьлиш.

Ez sogмь vraggezлән lok узнъс. Ez kotәрт Штепан дад ашсис добросә petkәtlәнъ. Sotçis сьлән вьдәс, мъј вәли, a kolхознәј кәзьссә vraggez киә ez шet.

## Kolhoz.

Кьтән gossalis  
vaz кадә grap poz,  
әни vil сьез —  
zoramә kolhoz.  
Kuimәт tulьс  
sija pantalә,

morossә muliш  
plugән сьналә.  
Lemek сујалә  
mezaez — vaz vezzez.  
Vьна brigadalән  
шәләmnъс әзjә.

## Başñiez da uz.

Шурис кулак kladovькән kolхознәј амбарә.  
Совраңо вьлпн sija baitә:

— Kolә мьршпнъ левтпнъ kolхозьпн urozaj.  
Кәзпн kolә сәстәм да бур кәзьсән.

A мьj sija kerə? Noko-pə me sortirujtəm kəzьsoksə ɲevna kuralьsta, a kəzan maььna ɲvtas ʃeta təvəɹ sornas. Kolhozьslə-pə ɲe me-ɲьm — ləʃalas ɲlə i eta kəzьszugьs. A bur kəzьssə pozə vragaən junь da kurəggez verd-ɲь. Kurəgьs bur tuʃsə-kə kokalьstas, dak i kolʃsə unazьk vajas.

---

Kulak sedətçis kolхозas koɲukə. Gorən sija, kiezən əvtçəmən, kolhozьɲn vaiə:—kolhozɲəj vəvvez med vəlisə pətəʃ, kolə verdɲь burazьk. Sek kəʃ kьəəm ɲzən og pondə ʃormьɲь.

A мьj sija kerə? Vəvvezsə verdə uməla. Juktalə nijə, kər ʃuras. Zərsə guʃalə. Zəgьs-ed gortə-pə vura kolə, da i vuzalьsɲь sijə pozə.

---

Sedis kulak traktorisə. Sьlən vaʃɲiez:

— Gəram vьdəs ьvvesə srokəz. Mijan bri-gadaьs udarnəj!

A мьj sija kerə? Kьtən gajka, kьtən vintok traktoršis kьskas. Traktor ɲzavɲь dugdə. Sija zugdəm. Uzьs vьdəs suvtis. Siz sijə srok kez-as i ez vermə kernь.

## Vəvvez guʃalisə.

Oz asьvɲas koɲukьs munis ʃodɲь vəvvez. Pьris sija kartaə, a setçin, kьz rosən çьskьstə-maʃ,—avɲəʃ medbur vəvves. Ponnez kujlənь karta dьnas, nijə kinkə travitəm.

Kvaɲitis koɲukьs kieznas jursə da lok gor-sən pondis gorətlьɲь:

Әsisә! Medbur vәvvezsә kinkә guşalәм!

Kotәrtisә kolhozņikkez. No mыj setән kernь?

A kolhozis predşedaҗel vazьn-ņi vәzzә Karpuң da Marko gәgәр. Kәҗ i pьrisә nija kolhozә, a sija toko i vizәtәnь, кьз-вь umәlsә kernь da uezьn padmәtnь. Kәg uezьs kolhozьn munә umәlzьka—sek radujtçәnь, guşәnik kikşәnь-şeralәnь vokşәң.

Predşedaҗelьs da кьк kolhozņik munisә Karpuң ordә. Gortas sija abu. Kolhozņikkez Markoьs ordә. Sija vәra-zә abu. Кьз вьҗte siz: кькnannьs abuәş! Medbur vәvvez abuәş, Karpuңьs abu i Markoьs abu.

Pondisә kossьnь. Lunmәd vәrti azzisә кькnannьsә, a nьkәt әtlaьn i vәvvezsә.

Vәvvezsә vajәtisә kolhozә, a Karpuңsә da Markosә pukşәtisә sudda skamja vьlә.

## **Mi bogatşalamә.**

Loktis Piła skolais da jualә ajьsliş:

— Taҗu, noko viştav, кьньm kilogramән tavo mijan kolhozьn dәнzis вьd uzlun ponda?

— Mьjlә tenьt sija tәdnь?

— Viştav, taҗu, viştav, sek me tәda, кьз ti Staļin jortliş кьvvezsә pьrtatә olanә.

Ajьs dumajtьstis da suis:

— Tavo dәнzis dasән, a mәjmu toko ңolән. Mi, vaҗa, әni, zone, supьta bogatşalamә.

— Eta-ed esә abu una,—gorәtçis vәra Piļu,—pozә esә unazьk. No sunь әni-ņi pozә: mijan kolhoz Staļin jortliş lozungsә pьrtә olanә.



— Noko vištav, kbeəm-nə sija lozungb, —  
jualis ajb.

— Kolhozniikkezsə kernb zazbtosnəjjezən, a  
kolhozzezsə voļsevickəjjezən, — çorhta vištalis  
Piŭ.

— Tədan, tədan, zonu, — sɣŋŋaləmən suis  
ajb, — əni kolə esə kutçišnɣ urozaj levtəm  
berdə, dak sek esə burazb k bogatşalam!

## Tulbşsa aslə.

Oz çecçə oŋirb tulbşnas. Ləz-jugdə, sondi  
esə avu, a kolhozniikkez vazbn-ŋi gərənb. Asv-  
nas burzb gərnb, ɣkɣtzk.

Žagəŋik vəvvez munənb vorozdaəttis, şəkhta  
kbskənb plugsə. Bokas, sajlaŋ mu peļəsas kə-  
zənb-ŋi. Şərşən-bərşən vetlənb kuim kəzan  
maşna.

Von i sondi-ŋi mɣççişə vər sajşan.

Derevŋa sajmis. Çu, vasətənb məssez, nija  
vaksənb, tronətənb zɣŋŋannez... Ok te, kbeəm  
gaza aslb! Ok te, kbeəm Gaza şələm vlb!

bbvezlaŋşan klənb şlankv sbez:

Şondi petis, vbdəs sajmis,

munə vərə, vaksə məs.

Kolhoz gərnb mədə kajnb.

Vər şeralə — ləz kməs.

## Piŋalişsez.

Çu, kolhoznəj bbvez vlb  
kişşə, potə şlankv.

Azzat, von udarŋik şlə,

şylə çelad: zon i nıv.  
Sen brigada mu piñalə.  
Şərşən-bərşən kəşşə loz.  
I udarno uz kılalə.  
Vetlə çelad vər i oz.  
Luntır çeladlən brigada  
siz volkətə mu şınvan.  
Pizə ızın kəzan kadə,  
tırtə, tırtə assis plan.

## Grisalən barometra.

Petis Grisalən mamş kerkuşis da novolañ vizətəmən gorətçis:

— Bədəs-ñi to, vaťa, şues koşmisə, zerbə avu i avu...

— Mamaj, talun nañte zeras,—şbaşis zonş Grisubş, kəda mşjkə guddişis poloť uvtaş.

— Kəz vñtte te tədan, mşjən?

— A vot azylan. Barometraə menam mşçalə zer,—iñdis Grisu çunnaş zavorlañaş.—Velətişş mijanlə viştalis, kəz kolə barometraşə kernş. Barometra pır veşkəta viştalə.

Grisu şivətçis zavor dñnə. Vizətiş uv vñlə. Uv vəli vartəm ət koñeçnaş zavor verdə. Vizətiş da vərə suis:

— Zeras, mam, zeras. Vizət, ət koñeçş nevna lezçişəm. A lezçişə sija toko zer ozın. Siz mijanlə i velətişş viştalis. Zer ozın-pə vozduxş loə vaa, sijen ət koñeçş uvşlən lezçişə.

A en-ñi vñ şakəjsə ləşətlş!—gorətçis mamş da petis karçjərə.

— Uzə azzylan, vištali, m̄şa zeras.

Вь|ed, Grisu vištaləm şerti i lois. R̄tnas-zə  
ььп-ььп pondis k̄vн̄ь murgəm-ḡmaləm. Kaj-  
is ььт̄ k̄mər da kişsis mu v̄lə veşk̄t zerən.  
Grisulən varometra vištalis veşk̄ta.

## Tul̄ssa ḡmaləm.

Radejta maj̄п me ḡmaləm,  
tul̄ssa medozza kər ḡm,  
kər вьт̄te orsə da ordalə,  
ləz ңово gurgə: ьm da ьm-m!..

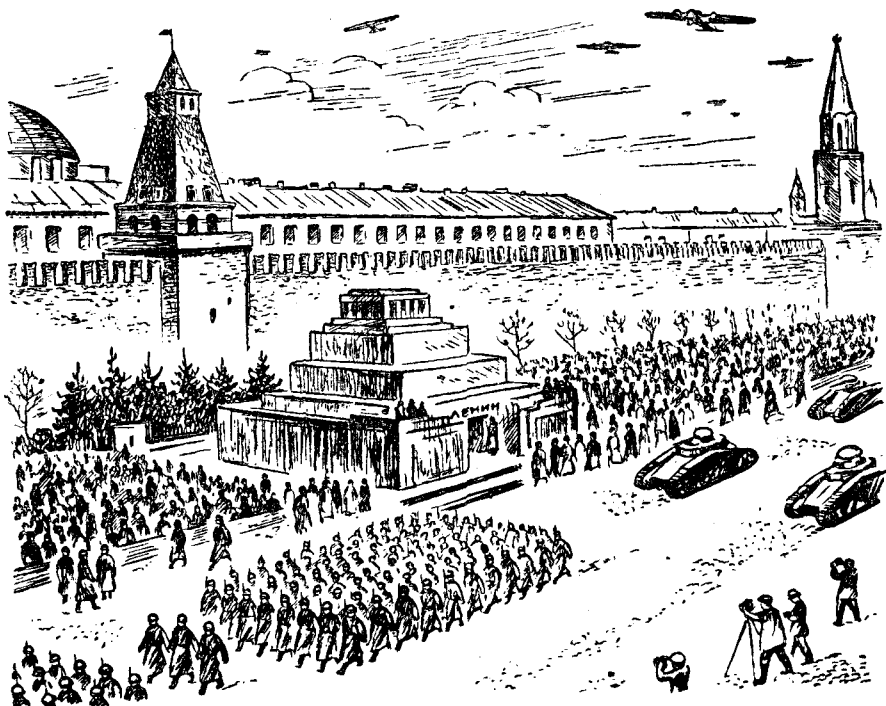
Tom k̄mərək̄s murzə jona,  
to zer koj̄stis, lebzə bus,  
s̄vjaşə, zardə—zerə omən,  
k̄rasə sor̄s—vuz da vuz!..

I sondi zar̄пi jugər kiştə,  
a v̄eras kaj̄s ş̄lə—mas...  
I v̄ərşə z̄k, i sorlən kişşəm—  
otsalə ḡmlə, sodtə gaz!

## Misu praz̄nik v̄ьп.

Misu da s̄ skolaiş velətçişsez petisə tuj v̄lə  
pantav̄п̄ Gərd armia. Eta v̄eli kar̄п.

Нь vevdər̄п̄ levaləп̄ь aeroplanez, gorəп  
pondis orsn̄ь muz̄ka. To, pondisə mun̄п̄ь vojs-  
kaez: mukəd̄s̄ podən, mukəd̄s̄ vəvvez v̄ьп̄.  
Bərşan̄п̄ь puskaez, tankiez. Вьдөн̄п̄ь gorət-  
ləп̄ь: „Ura“! Misu siz-zə gorət̄lis ətləп̄. Əddən  
s̄lə v̄eli şələm-vi Gərd armiās!



## Ревəј мај.

Улица гъаџьслə,  
раџкалə зьк, ура.

Визəт, јəз муна асџвџан  
визџвтə, кьзи ва.

Ти кьлат —  
говк, кьз расьн-зə —  
газəтчə том страна.

Визəт, јəз муна асџвџан  
визџвтə, кьзи ва.

## Parad.

Bum-bum, turu-rum...  
Къеъм ета кълә сум?  
Şylankъv вьдән гора̀тә,  
munә mijan гәрд pekota.  
Şaras koңnica kir-lop,  
kinkә ъjis кълә — krop!  
Bәras puskaez gir-gar...  
Eta, ваҫа, вур тәвар.  
Jur vevdәгьн мьj zuzәтә?  
Jәzsә зькән to povzәтә.  
Povzis, drәзьтә Ştepan...  
Vizәtis novoas —  
levzә aeroplan.  
Uzaliş jәz vizәтә  
una-ja sьlән vьn.  
Gәrd plaggezән vetlәтә.  
Şәlәmьs sьlән рьm.

## Pervәj maj mijan skolaьn.

Loktis Pervәj maj lun. Asьvnas oz әkşim skolaә. Вьдәнньm mi зулзәмән ләшәтcamә празнуjтнь. A lozunggez, plakattez тән esә әslim.

— No, pukşә partaez sajә, — suis velәtiş.

Pukşimә da oştimә sobraңno. Sobraңno вь-льн baitimә, мьла празнуjтәнь Pervәj maj. Baitimә graңica sajьн çelәd jьliş.

Sobraңno вәгьн petim әтәрә. Gәrd plaggezән, şylankъvvezән pondim vetlәтнь gьrişsezkәt.

A гьtnas gazән çulәtimә spektakl.

Siz gazән çulalis mijan maj Pervәj lun.

## **Pervəj maj granica sajn.**

Mədik stranaezyn uzaliş oñirlən olanbş səkbt. Ravoçəjjez da mırşış kreşşana peşşənb burzujjezkət. Çelad olənb vusbn, nañbn, ebgjən.

Pervəj majsə setçin praznujtənb-zə, no ne mijan stranaəbn moz. Petasə-kə uzalişsez gərd plaggezən ətərə, dak burzujjez niyə ləjlənb, pukşətənb turmaə, vasətənb uziş.

Çeladsə siz-zə praznujtənb oz lezə.

No proletariat oz pov burzujjezliş. Godiş godə esə jonzka praznujtənb Pervəj majsə. Esə jonzka peşşənb mirovəj revolucia pondə.

## **Мьj şetə karbş derevñalə.**

Noko vizətam, oz-ja pyr karbş derevenskəj kerkuə.

To sulalə ştokloən lampa, a lampaas karaşin — eta vbdəs kariş. A vekər-pan? Kbz mañirovannəj, dak vbdəs vajəm kariş, toko puovəjsə da şojəvəjsə kerənb derevñəəbn.

Pukşam mi pzan sajə da pondam junb çaj. No, setən ti aşnbt vişlatə, mьj vajəm kariş.

Petam ətərə, ogradaə. To setən çer, kosa, plug, masənaez: vartan masəna, tələtçan masəna, kəzan masəna i mədikkez. Vbdəs eta vajəma kariş, vbdəs sijə kerəmaş karəbn ravoçəjjez.

Şar keram şelsovetə, ləddişan kerkuə. I vbd-laşan tijan vblə pondas vizətnb karbş.

I velētīšs sīz-zə velətčəm karņn, i doktoršs,  
i agronomšs.

Karrezņn pečatajtəņņ knīgaez, zurnallez, ga-  
zettez. Nīš pozə tədņņ, mīj keršə mijan stra-  
nāņn, kēz oņīršs oləņņ mēdik stranaezņn.

Knīgaeziš da gazetteziš pozə tədņņ, kēz kolə  
burmētņņ olansə da ləšətņņ kəzajstvosə.

*Karšs da dērevņāvs  
otsalsņņ štampdnosls.*

*Karšs da dērevņāvs  
bura kolšņņ štampd-  
nosls.*

## **Роҫтаət zurnal.**

Mița olis dērevņāņn.

Toko jestis sija lokņņ skolaiš. Drug ьвəšs  
oššis. Pьris gizəttez novjətiš.

— Tatəņ olə Mița Goļov?

Мамьs toko oņitīs.

— Bəra naņte kьtənkə əšņn zven zugdiš!

— Кьeəm əšņn zven?— divujtčə šelpišmono-  
šec,— to-taj loktiš sьlə zurnal.

— Mițusьslə? Podi ņe sьlə-da?

— Gizəm sīz: Goļov Mițalə, Komi okrug,  
Sverdlovskəj oblaš, Kudьmkarə, Leņin ņima  
uļiça, kerku 5 №.

Şelpişmonuşec munis. Mişa boştis zurnalsə, pondis vizətnь kartinaezsə da ləddətnь.

— A kьz-inə nija menə Moskvaas tədənlь? Me ponda podi i gizişses etə vьdəs gizisə da tipografiaas peçatajtisə?

Əbedajtikas Mişa jualis ajşliş:

— Taşu, a menə Moskvaas tədənlь, ozə?

— No kьz-inə! Toko te jbliş setçin i dumajtənlь,— pondis şeravnь ajşs.

— A kьz-nə Moskvaas mençim adresəs tədisə?

— Og-ed təd, dona zoniqəj, kin tençit adrestə viştalıs. Tьdalə, kinkə viştaləma. Sьtəg-vь poçtaş tenьt zurnalsə ez vaj.

— Taşu, raz sijə poçta kьskalə? Меньм to podən gizət novjətişьs vajis-da.

— Poçtasə mijanlə kərttuj kuza vajisə.

— A kьz-nə menə tədə kərttujьs?

— I kərttujьs tenə oz təd. Zurnal kontoraas kleitənlь učitik adresokkez. Sьvərnь şetənlь poçta vьlə. Setçin poçtasə vərjənlь da kərttuj-jez kuza indənlь ətmədərə. To i tenat adres şərti vajisə. Sь şərti i vajisə, kьz gizəm kanvert vьlas. Toko adressə kolə gizənlь kьşəmika, oşьvkaeztəg.

## Loktas-ja?

Çapkis Mikov poçta jassьkə pişmo, adressə gizis to kьz:

Ju sajiş posadə, vaz kerku kossə—Ignat dēdlə, çoçkom tosa.



## Roçtaļlon.

Kin jorkətə menam zьгə  
šivjas sumka tьrša-tьra,  
cьfra vit von moros vьлн  
ləz kurazka jurlas sьлən?

Vizət von,

vizət von,

leņingradskəj roçtaļlon.

Бьд керкуə  
loktə mogən,  
pišmo tujьs  
əddən kuz.

Moskva kariš,

Taganrogis,

gizə Jušva,

i Baku.

Šizim çasьn uzə munis,  
dasьn sumka ñevna çinis,  
a daskьk kezə bьdəs...

Sumka lois tьrttəm, kəs.

## Kin kьskas.

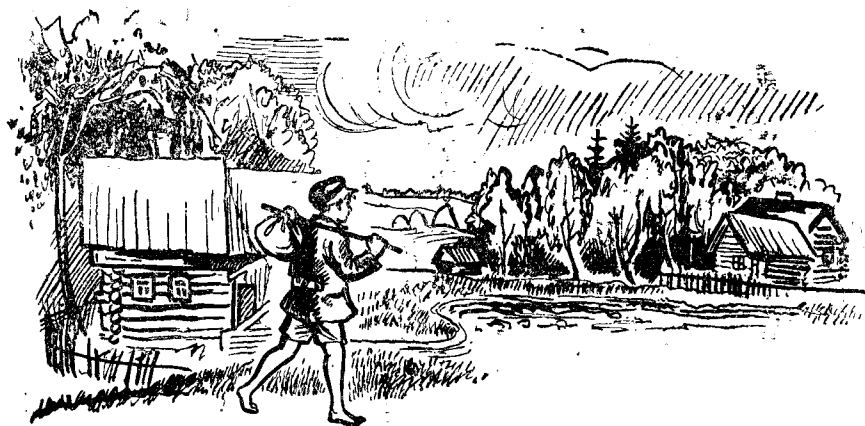
Oləm-vьləm učitik Mišitok. Koləm sьlə  
munьь karə. Petəm tuj vьlə. Munəm, munəm,  
a karьs šo oz tьdav.

Vətəm Mišitoksə muzьk. Kьskə turun. Zov-  
jətlə toko telega ətərə da mədərə.

— Dad, dadu, pukšət menə telegaat.

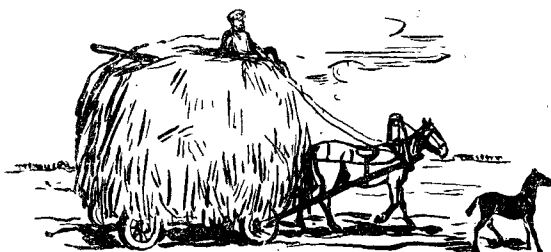
Ez kьv muzьk zonoçkališ sьsə da munis oz-  
laņ.

Nedyr mьjiş vizətə vəras, tuj vьləttis stoçma kinkə gənitə verzəm vələn.



— Dada, dada puxşət da kьskь menə karəz,— suə Mişitok. Ez kьv muzьk, gənitis ozlaņ. Bə lovzişis Mişitok da pondis munьь ozlaņ.

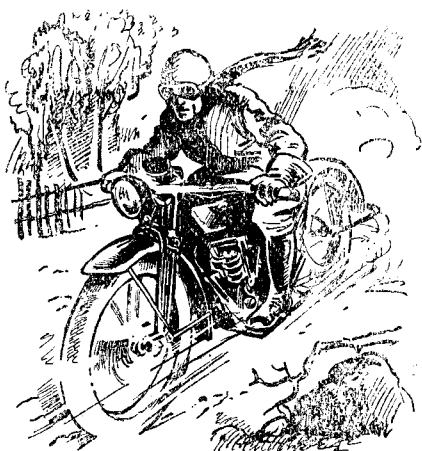
Sondi veşkьta-  
ni loəma. Gor vi  
ozьn kьz sotə.  
Bura i mьzəm  
zonkaьt. Drug  
vəras pondəm  
kьvнь zьk. Vi-  
zətə,— sija veloşipedən kinkə munə.



— Puxşət-zə, puxşət, dađenka, menə, da kьskь karəz.— Ez i vizət sьlaņ veloşipedis, bus toko munis ozlaņ. Vəra koļçcis zonoçka ətnas. Ədva i munə tuj vьlət. Bьd komokə çuzzişə kokьs.

Lun çialə. Kad şivalə rьtlaņə. Zonkalən ko-  
kьs pondəm dojмьнь. Munə zagvьv, açьs çotə.

Kьlə, vəra mьjkə vərşaņas torkətə loktə. Eta-  
pə şorovno-ni puxşətas, dumajtə Mişitok.



— Dada, dađenka!..— pondylis-zə vь kor-  
šnyь zonočka. Mədyь ez i vizət—vizzьstis moto-  
cikletnas ozlaņ. Sulalis, sulalis zonkaыт mes-  
taas da vəra pondis zagvьv munьь ozlaņ.

Kadyь šivalə ojlaņ.  
Termašnyь pondis zon-  
ka. Nedyь mьjiš vəra  
gurətnь mьjkə pondis.  
Vizətə, tuj vьlət munə  
avtomobil.

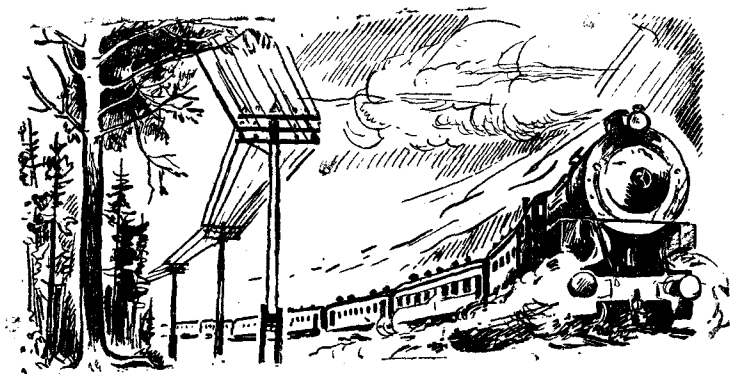
— Kьskь-zə menə  
avtomobilnat karəz-  
zis.—Ez kьv muzьk  
zonočkaəs, gəņitis oz-  
laņ. Čakьllezəp vərša-

ņas bussə kolis. Zonka gorzəm-vi-ņi lois. A  
kernь nem, kolə munьь.

Əddən i mьzis zonka. Ədva i kokkezsə-ņi  
levtalə. A tujlən koņečьs šo oz tьdav.

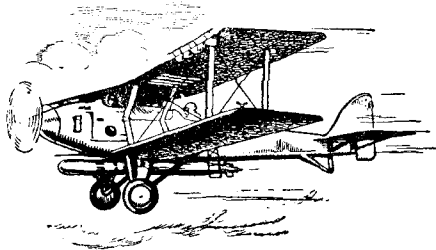
Pondis kьvnyь tuj vokas kьeəmkə zьk. Vi-

zətə, sija pojezd stoçmaən munə. Sь vəgьn ɭo-  
zən kьsşəňь vagonnez. Zьkən munis pojezd,  
ez kьv Miřitokliş korşəm. Pukşis sija tu vь-  
las da porəň pondis gorzьňь. Vizətə, ɭovoas  
mьççişis şəd pjatna.



Əddən-ed çozə sija pondis ьzdьňь. Matəzьk  
i matəzьk şivalə zonka dьňə. Kər zik matə-ňi  
loktis, vəliş tədiz Miřitok. Aeroplan vələmə sija.  
Mu vьlas mədə puk-  
şьňь.

— Dədənka, puk-  
şət menə. Pola ətnam  
tuj vьlas oj kezas  
kołçşьňь.



— No, no ladnə, lok kaj çozьk, — suə levaliş.  
Pukşis zonka aeroplan vьlə.

Levzə aeroplanьs vьььna-vьььna da perьta-  
perьta. A Miřitok ulə şo ɭozzalə. Azzə, tuj  
vьlət munə: vən řelegəən turun kьskə. Sь ozьn  
verzəm vən gəňitə. Verzəm vən ozьn veloşip-  
ped. Veloşiped ozьn motociklet. Motociklet  
ozьn avtomobil. Avtomobil ozьn pojezd munə.

Ez i kazav Miřitok, kыz aeroplan sijə vajə-  
tis karəz. Lezçisə mi vьlə.

— Ak te, divo, mijə-taj medvəгьп vəlimə, a  
medoz loktim,—şeraləməп suə Miřitok.

## Çeład.

Mьla əni sьmda munə  
çeład skolaə vьd lun?  
Sijən, mьla çeład mədə  
ovпь viļmoz, sodtə vьп.  
Vaņa loas traktoristən,  
Peça loas masьņistən,  
a Şerjoza-pioner  
naŧte loas inzeņer.  
Traktoris-kə em kolxozьп,—  
gərə traktorən kolxoz.  
Masьņis em paravozьп—  
çoza munə paravoz.  
Inzeņer-kə, suam, loktas—  
keras fabrikasə зьп.  
To mьla-ed sьmda munə  
çeład skolaə vьd lun.

---

Дельс 40 ир, переплет 20 ир.  
Цена 40 коп., переплет 20 коп.

---

У. I. н.

М. П. ЛИХАЧЕВ  
КНИГА ДЛЯ ЧТЕНИЯ  
ЧАСТЬ ПЕРВАЯ  
Первый год обучения  
На коми-пермяцком языке